

ГЭР БҮЛ, ХӨДӨЛМӨР,
НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН ЯАМ

ХӨДӨЛМӨР, НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН
СУРГАЛТ, ҮНДЭТЭХ СУБАНГАЙН
ИНСТИТУТ

ХӨДӨЛМӨРИЙН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ТОЙМ

2024 оны II улирал

Улаанбаатар хот

Тойм бэлтгэсэн: Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сургалт, үнэлгээ,
судалгааны институт,
Хөдөлмөр эрхлэлтийн бодлогын судалгааны сектор

Хаяг: Монгол Улс, Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг,
Нарны зам, 55-р байр 2 давхарт 3 тоот
Утас: (+976) 77121286
Вэб хуудас: www.institute.gov.mn

АГУУЛГА

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ	3
ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ	3
ХӨДӨЛМӨРИЙН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ҮНДСЭН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД.....	6
Хөдөлмөрийн зах зээлийн үзүүлэлтүүд	6
Нийгмийн даатгалын үзүүлэлтүүд.....	15
Сарын дундаж цалингийн үзүүлэлтүүд	20
ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТИЙГ ДЭМЖИХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА.....	23
Хөдөлмөр эрхлэлтийн нийтлэг үйлчилгээ.....	23
Гадаадаас ажиллах хүч, мэргэжилтэн авах, гадаадад ажиллах хүч зуучлах	27
Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйл ажиллагаа.....	28
ХӨДӨЛМӨРИЙН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ЭРЭЛТИЙН БАРОМЕТРИЙН СУДАЛГАА-2023 ОН.....	32
Судалгааны танилцуулга	32
Ажиллах хүчний нийт эрэлт.....	32
Ажиллах хүчний шилжилт хөдөлгөөн	35
Ажиллах хүчний хомсдол	35

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1. Хөдөлмөр эрхлэлтийн үндсэн үзүүлэлтүүд, мянган хүн.....	7
Хүснэгт 2. Ажилгүй хүний тоо, улирлаар, мянган хүн	11
Хүснэгт 3. Нийгмийн даатгалд шимтгэл төлөгч байгууллага, даатгуулагч, улирлаар	15
Хүснэгт 4. Тэтгэврийн даатгалын сангаас тэтгэвэр авсан иргэдийн тоо, төрөл, улирлаар.....	17
Хүснэгт 5. Нийгмийн даатгалын сангийн орлого, зарлага, тэрбум төгрөгөөр	19
Хүснэгт 6. Ажиллагчдын сарын дундаж цалин, хүйсээр, мянган төгрөг	20
Хүснэгт 7. Ажиллагчдын сарын дундаж цалин, ажиллагчдын тооны бүлэг, хүйсээр, мянган төгрөг.....	21
Хүснэгт 8. Ажил хайгч болон бүртгэлтэй ажилгүй иргэн, сарын эцэст, улирлаар	23
Хүснэгт 9. Ажлын байрны захиалга, ажилд зуучлагдсан иргэн, улирлаар	25
Хүснэгт 10. Ажлын байрны захиалга, ажилд зуучлагдсан иргэд.....	26
Хүснэгт 12. Эрэлттэй ажил мэргэжил, хувиар	34
Хүснэгт 13. Хомсдолтой ажил мэргэжил, дүнд эзлэх хувь	36

ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ

Зураг 1. Ажиллах хүч, ажиллах хүчнээс гадуурх хүн амын тоо, мянган хүн, 2024 оны II улирал 6	
Зураг 2. Ажиллагчид, ажилгүй хүний тоо, улирлаар, мянган хүн	7
Зураг 3. Ажиллагчдын тоо, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбарын ангиллаар, мянган хүн	8
Зураг 4. Ажиллагчдын тооны өөрчлөлт, салбар, өмнөх оны мөн үеэс, мянган хүн.....	9
Зураг 5. Ажиллагчдын тооны өөрчлөлт, эдийн засгийн үйл ажиллагааны үндсэн 3 салбараар, хүйсээр, өмнөх оны мөн үеэс, мянган хүн.....	9
Зураг 6. Ажиллагчдын тоо, байршлаар, бүсээр	10
Зураг 7. Ажилгүй хүний тоо, өөрчлөлт, өмнөх оны мөн үеэс, мянган хүн	11
Зураг 8. Ажилгүйчүүд, боловсролын түвшнээр, хувиар	12
Зураг 9. Хөдөлмөрийн насны хүн ам (15+), хөдөлмөрийн насны хүн амд ажиллагчдын эзлэх хувь, улирлаар	12
Зураг 10. Ажиллах хүчний оролцооны түвшин, хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин.....	13
Зураг 11. Даатгуулагчийн тоо, төрөл, улирлаар	16
Зураг 12. Сайн дураар даатгуулсан малчдын тоо, мянган хүнээр, улирлаар.....	16
Зураг 13. Тэтгэврийн даатгалын сангаас тэтгэвэр авсан иргэд, төрлөөр, хувиар	17
Зураг 14. Тэтгэмжийн даатгалын сангаас тэтгэмж авсан иргэдийн тоо, төрлөөр.....	18
Зураг 15. ҮОМШӨ-ний даатгалын сангаас тэтгэвэр, тэтгэмж авсан иргэд, төрлөөр, хувиар ..	18
Зураг 16. Ажилгүйдлийн тэтгэмжид хамрагдсан хүн, зарцуулсан хөрөнгө, улирлаар	20
Зураг 17. Дундаж болон медиан цалин, мянган төгрөг, улирлаар.....	21
Зураг 18. Ажил хайгч болон бүртгэлтэй ажилгүй иргэн, сарын эцэст, улирлаар	24
Зураг 19. Ажил хайгч болон бүртгэлтэй ажилгүй иргэн, боловсролын түвшин, дүнд эзлэх хувиар	24
Зураг 20. Хөдөлмөрийн гэрээгээр ажил эрхэлж буй гадаадын иргэд, хамгийн их 5 улсаар, дүнд эзлэх хувиар	27
Зураг 21. Хөдөлмөрийн гэрээгээр гадаад улсад зуучлагдсан иргэд.....	28
Зураг 22. Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйл ажиллагаанд хамрагдсан иргэд, зарцуулсан хөрөнгө, сая төгрөг, 2024 оны II улирлын байдлаар	29
Зураг 23. Хөдөлмөрт бэлтгэх сургалтын үйл ажиллагаанд хамрагдсан иргэд, зарцуулсан хөрөнгө, 2024 оны II улирлын байдлаар	29
Зураг 24. Санхүүгийн дэмжлэг олгох хөтөлбөрт хамрагдсан иргэд, зарцуулсан хөрөнгө, ...	30

Зураг 25. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих хөтөлбөрт зарцуулсан хөрөнгө, 2024 оны II улирлын байдлаар	31
Зураг 26. Түр ажлын байрыг дэмжих хөтөлбөрт хамрагдсан иргэд, зарцуулсан хөрөнгө, 2024 оны II улирлын байдлаар	31
Зураг 27. Судалгаанд хамрагдсан аж ахуйн нэгж байгууллага, хувиар	32
Зураг 28. Ажиллах хүчний эрэлт, ЭЗҮА-ны салбараар, мянган хүнээр	33

ХӨДӨЛМӨРИЙН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД-2024 ОНЫ II УЛИРАЛ

2024 оны II улирлын байдлаар арван тав, түүнээс дээш насны хүн амын 1 429.4 мянга (62.2хувь) нь ажиллах хүч, 868.5 мянга (37.8 хувь) нь ажиллах хүчнээс гадуурх хүн ам байна.

АЖИЛЛАХ ХҮЧ

1 429.4 МЯНГА

АЖИЛЛАХ ХҮЧНЭЭС ГАДУУРХ

868.5 МЯНГА

АЖИЛЛАГЧДЫН ТОО, мянган хүн

2023 II 53.9% 46.1% 1 279.1

2024 II 54.4% 45.6% 1 347.1

↑ 5.3%
Өмнөх оны мөн үеэс

ХАМГИЙН ИХ АЖИЛЛАГЧИДАЙ 3 САЛБАР

325.4 мянга (24.2%)

Хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуй,
загас барилт, ан агнуур

59.7%
194.3 мянга

40.3%
131.1 мянга

197.6 мянга (14.7%)

Бөөний болон жижиглэн худалдаа,
машин, мотоциклийн завсар, үйлчилгээ

42.2%
83.3 мянга

57.8%
114.3 мянга

131.8 мянга (9.8%)

Боловсрол

23.7%
31.2 мянга

76.3%
100.5 мянга

АЖИЛГҮЙ ИРГЭД

2023 II 61.2% 38.8% 76.2 мянга

2024 II 57.9% 42.1% 82.3 мянга

↑ 8.0%
Өмнөх оны мөн үеэс

Мэдээллийн эх үүсвэр: www.1212.mn

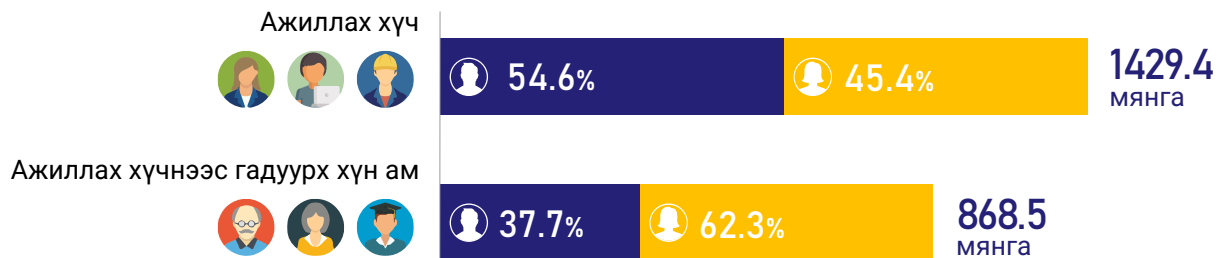
ХӨДӨЛМӨРИЙН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ҮНДСЭН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

Хөдөлмөрийн зах зээлийн үзүүлэлтүүд

Үндэсний статистикийн хорооны Ажиллах хүчний судалгааны 2024 оны II улирлын дүнгээс харахад арван тав, түүнээс дээш насны хүн 2297.9 мянга, үүнээс 1429.4 мянга (62.2 хувь) нь ажиллах хүч, 868.5 мянга (37.8 хувь) нь ажиллах хүчнээс гадуурх хүн ам байна. Хөдөлмөрийн насны хүн ам өмнөх оны мөн үеэс 25.4 мянга буюу 1.1 хувиар нэмэгдсэн бол өмнөх улирлаас 0.2 мянга буюу 0.01 хувиар буурсан байна.

Нийт ажиллах хүчний 54.6 хувь нь эрэгтэйчүүд, 45.4 хувь нь эмэгтэйчүүд байна. Харин ажиллах хүчнээс гадуурх хүн амын 37.7 хувь нь эрэгтэйчүүд, 62.3 хувь эмэгтэйчүүд байна.

Зураг 1. Ажиллах хүч, ажиллах хүчнээс гадуурх хүн амын тоо, мянган хүн, 2024 оны II улирал

Мэдээллийн эх үүсвэр: www.1212.mn, Үндэсний статистикийн хороо

Ажиллах хүч өмнөх оны мөн үеэс 74.1 мянгаар, өмнөх улирлаас 25.1 мянгаар өссөн байна.

Ажиллах хүчний 1347.1 мянга (94.2 хувь) нь ажиллагчид, 82.3 мянга (5.8 хувь) нь ажилгүйчүүд байна. Ажиллагчдын тоо өмнөх оны мөн үеэс 68.0 мянгаар (5.3 хувь), өмнөх улирлаас 14.5 мянгаар (1.1 хувь) өссөн бол ажилгүй иргэдийн тоо өмнөх оны мөн үеэс 6.1 мянгаар (8.0 хувь), өмнөх улирлаас 10.5 мянгаар (14.7 хувь) өссөн байна.

Ажиллах хүчнээс гадуурх хүн ам өмнөх оны мөн үеэс 48.7 мянга буюу 5.3 хувиар, бусад ажиллах хүчнээс гадуурх хүн ам 48.5 мянга буюу 5.5 хувиар, боломжит ажиллах хүч 0.2 мянга буюу 0.8 хувиар буурсан байна.

Хөдөлмөрийн дутуу ашиглалт буюу хөдөлмөр эрхлэлтийн хэрэгцээ хангагдахгүй байгаа хөдөлмөрийн насны хүн ам 2024 оны II улирлын байдлаар улсын хэмжээнд 117.3 мянга болж өмнөх оны мөн үеэс 6.1 мянгаар (5.5 хувь) өссөн бол өмнөх улирлаас 0.3 мянгаар (0.2 хувь) буурсан байна. Хөдөлмөрийн дутуу ашиглалтыг бүтцээр нь авч үзвэл, 82.3 мянга (70.2 хувь) нь ажилгүй хүн, 27.8 мянга (23.7 хувь) нь боломжит ажиллах хүч, 7.2 мянга (6.1 хувь) нь цаг хугацаанаас хамаарсан бүрэн бус хөдөлмөр эрхлэгч байна.

Цаг хугацаанаас хамаарсан бүрэн бус хөдөлмөр эрхлэгч өмнөх оны мөн үеэс 3.2 хувиар өссөн бол өмнөх улирлаас 24.2 хувиар буурсан байна.

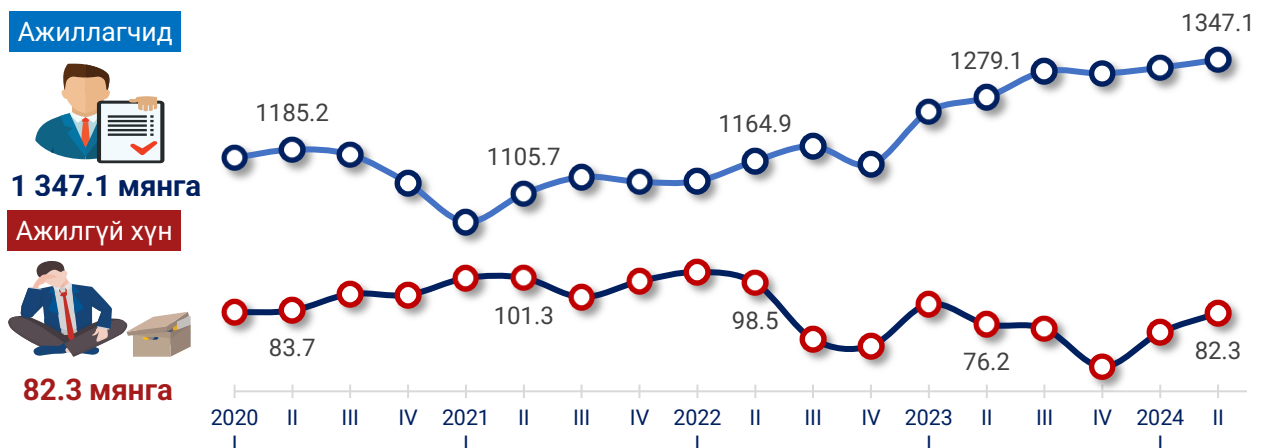
Хүснэгт 1. Хөдөлмөр эрхлэлтийн үндсэн үзүүлэлтүүд, мянган хүн

Үзүүлэлт	2023				2024		Өөрчлөлт	
	I	II	III	IV	I	II	он	улирал
Ажиллах хүч	1,341.0	1,355.3	1,400.1	1,375.6	1,404.4	1,429.4	74.1	25.1
Үүнээс: эмэгтэй	621.0	619.6	630.2	624.0	642.7	648.6	29.0	5.9
Ажиллагчид	1,253.9	1,279.1	1,326.2	1,322.2	1,332.6	1,347.1	68.0	14.5
Үүнээс: эмэгтэй	587.8	590.0	599.5	605.2	612.4	613.9	23.9	1.5
Цаг хугацаанаас хамаарсан бүрэн бус хөдөлмөр эрхлэгч	6.2	7.0	7.3	6.3	9.5	7.2	0.2	-2.3
Үүнээс: эмэгтэй	2.9	5.3	5.1	3.7	5.9	4.5	-0.8	-1.4
Ажилгүй хүн	87.2	76.2	73.9	53.3	71.8	82.3	6.1	10.5
Үүнээс: эмэгтэй	33.2	29.6	30.7	18.9	30.3	34.7	5.1	4.4
Ажиллах хүчнээс гадуурх хүн ам	931.0	917.2	872.4	896.9	893.7	868.5	-48.7	-25.2
Үүнээс: эмэгтэй	563.1	562.1	562.2	567.8	547.0	541.4	-20.7	-5.6
Боломжит ажиллах хүч	32.4	28.0	43.6	53.3	36.3	27.8	-0.2	-8.5
Үүнээс: эмэгтэй	16.5	15.4	30.2	27.7	16.1	13.8	-1.6	-2.3
Бусад ажиллах хүчнээс гадуурх хүн ам	898.6	889.1	828.8	843.5	857.4	840.6	-48.5	-16.8
Үүнээс: эмэгтэй	546.6	546.7	532.0	540.0	530.9	527.6	-19.1	-3.3
Хөдөлмөрийн дутуу ашиглалт	125.8	111.2	124.7	112.9	117.6	117.3	6.1	-0.3
Үүнээс: эмэгтэй	52.6	50.3	66.0	50.3	52.2	53.0	2.7	0.8

Мэдээллийн эх үүсвэр: www.1212.mn, Үндэсний статистикийн хороо

Ажиллагчдын тоо 2024 оны II улиралд 1347.1 мянга болж өмнөх оны мөн үеэс 68.0 мянгаар, өмнөх улирлаас 14.5 мянгаар өссөн байна.

Зураг 2. Ажиллагчид, ажилгүй хүний тоо, улирлаар, мянган хүн

Мэдээллийн эх үүсвэр: www.1212.mn, Үндэсний статистикийн хороо

2024 оны II улиралд ажил хөдөлмөр эрхэлж байгаа 100 хүн тутмын 48 нь (48.7 хувь) хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуй, загас барилт, ан агнуур, бөөний болон жижиглэн худалдаа, машин, мотоциклийн засвар, үйлчилгээ, боловсролын салбарт ажиллаж байна. Хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуй, загас барилт, ан агнуурын салбар нь хөдөлмөр эрхлэлтийн дөрөвний нэг (24.2 хувь)-ийг бүрдүүлдэг хамгийн том салбар хэвээр байна.

Зураг 3. Ажиллагчдын тоо, эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбарын ангиллаар, мянган хүн

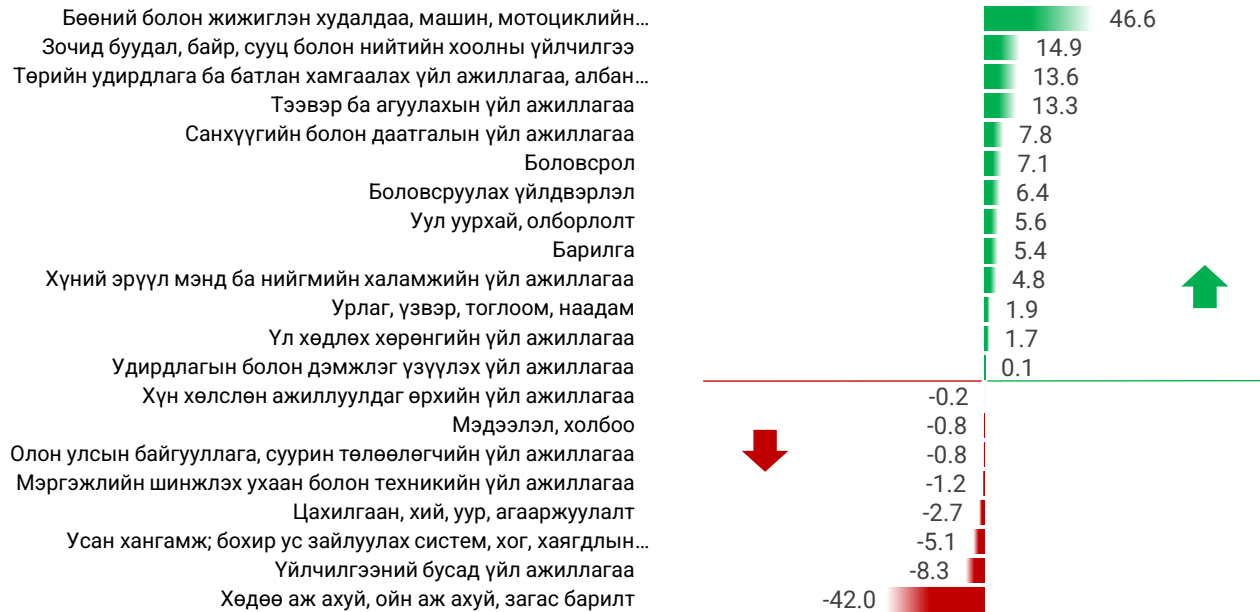

Мэдээллийн эх үүсвэр: www.1212.mn, Үндэсний статистикийн хороо

Өмнөх оны мөн үеэс ажиллагчдын тоо өссөн салбарууд: бөөний болон жижиглэн худалдаа, машин, мотоциклийн засвар, үйлчилгээ 46.6 мянгаар, зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээ 14.9 мянгаар, төрийн удирдлага ба батлан хамгаалах үйл ажиллагаа, албан журмын нийгмийн хамгаалал 13.6 мянгаар, тээвэр ба агуулахын үйл ажиллагаа 13.3 мянгаар, санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагаа 7.8 мянгаар, боловсрол 7.1 мянгаар, боловсруулах үйлдвэрлэл 6.4 мянгаар, уул уурхай олборлолт 5.6 мянгаар, барилга 5.4 мянгаар, хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн халамжийн үйл ажиллагаа 4.8 мянгаар, урлаг, үзвэр, тоглоом, наадам 1.9 мянгаар, үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа 1.7 мянгаар, удирдлагын болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа 0.1 мянгаар тус тус нэмэгджээ.

Харин өмнөх оны мөн үеэс ажиллагчдын тоо буурсан салбарууд: хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуй, загас барилт 42.0 мянгаар, үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаа 8.3 мянгаар, усан хангамж, бохир ус зайлуулах систем, хог хаягдлын менежмент болон цэвэрлэх үйл ажиллагаа 5.1 мянгаар, цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт 2.7 мянгаар, мэргэжлийн шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа 1.2 мянгаар, олон улсын байгууллага, суурин төлөөлөгчийн үйл ажиллагаа 0.8 мянгаар, мэдээлэл холбоо 0.8 мянгаар, хүн хөлслөн ажиллуулдаг өрхийн үйл ажиллагаа 0.2 мянгаар тус бүр буурсан байна.

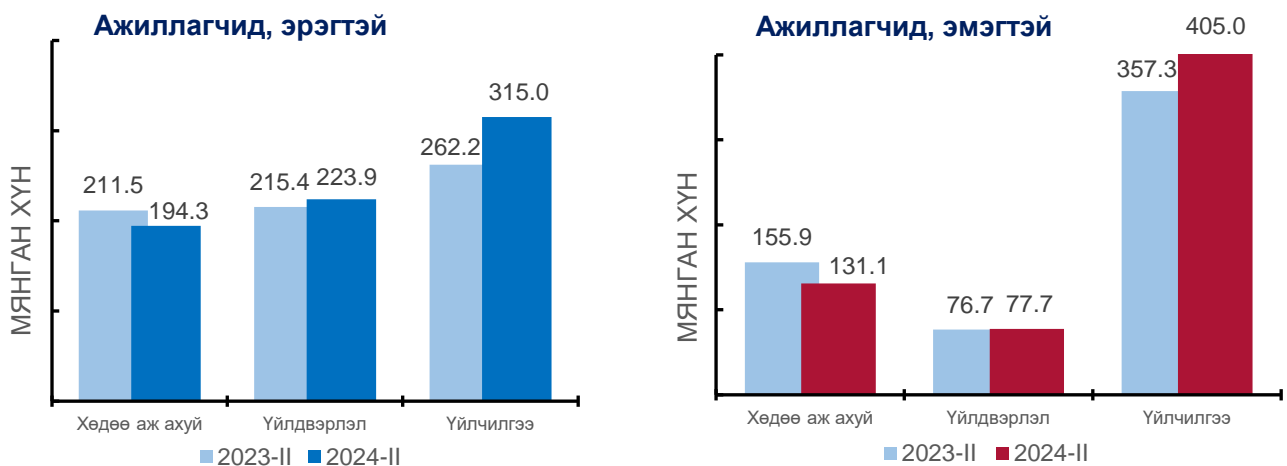
Зураг 4. Ажиллагчдын тооны өөрчлөлт, салбар, өмнөх оны мөн үеэс, мянган хүн

Мэдээллийн эх үүсвэр: www.1212.mn, Үндэсний статистикийн хороо

Ажиллагчдын тоог хүйсээр харвал өмнөх оны мөн үеэс хөдөө аж ахуйн салбарын эрэгтэй ажиллагчдын тоо 9.3 мянгаар буурсан бол эмэгтэй ажиллагчдын тоо 8.2 мянгаар нэмэгдсэн байна. Үйлдвэрлэлийн салбарт эрэгтэй ажиллагчдын тоо 11.6 мянгаар нэмэгдсэн бол эмэгтэй ажиллагчдын тоо 9.3 мянгаар буурсан байна. Харин үйлчилгээний салбарт эмэгтэй ажиллагчдын тоо 14.1 мянгаар буурсан бол эрэгтэй ажиллагчдын тоо 14.7 мянгаар өссөн байна.

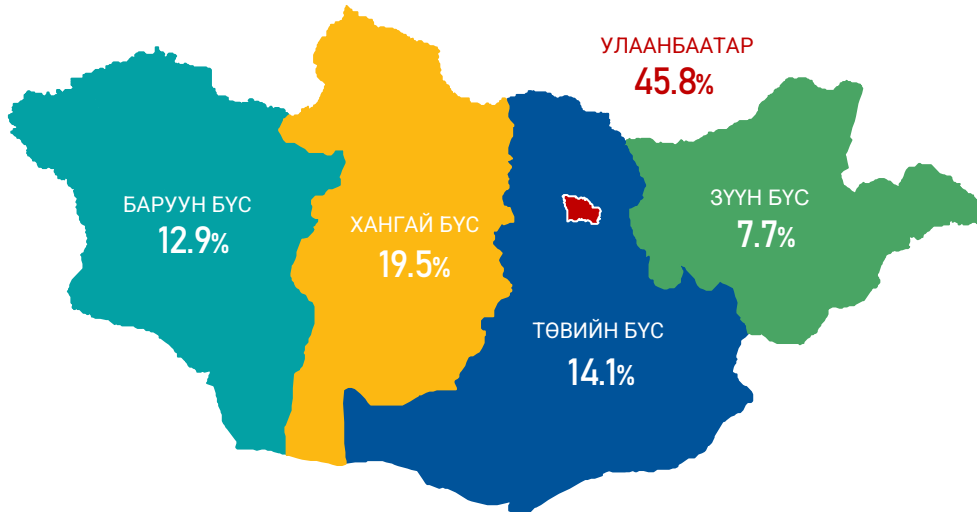
Зураг 5. Ажиллагчдын тооны өөрчлөлт, эдийн засгийн үйл ажиллагааны үндсэн 3 салбараар, хүйсээр, өмнөх оны мөн үеэс, мянган хүн

Мэдээллийн эх үүсвэр: www.1212.mn, Үндэсний статистикийн хороо

Ажиллагчдын 617.4 мянга (45.8 хувь) нь Улаанбаатар хотод, 729.7 мянга (54.2 хувь) нь хөдөө, орон нутагт байна. Ажиллагчдыг бүсээр авч үзвэл 262.6 мянга (19.5 хувь) нь Хангайн бүсэд, 189.8 мянга (14.1 хувь) нь Төвийн бүсэд, 174.0 мянга (12.9 хувь) нь Баруун бүсэд, 103.3 мянга (7.7 хувь) нь Зүүн бүсэд байна. Ажиллагчдын тооны өөрчлөлтийг өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад Улаанбаатар хот 71.2 мянгаар (13.0 хувь), Зүүн бүс 1.5 мянгаар (1.5 хувь) өссөн бол Баруун бүс 3.7 мянгаар (2.1 хувь), Төвийн бүс 0.7 мянгаар (0.4 хувь), Хангайн бүс 0.2 мянгаар (0.1 хувь) буурсан байна.

Зураг 6. Ажиллагчдын тоо, байршлаар, бүсээр

Мэдээллийн эх үүсвэр: www.1212.mn, Үндэсний статистикийн хороо

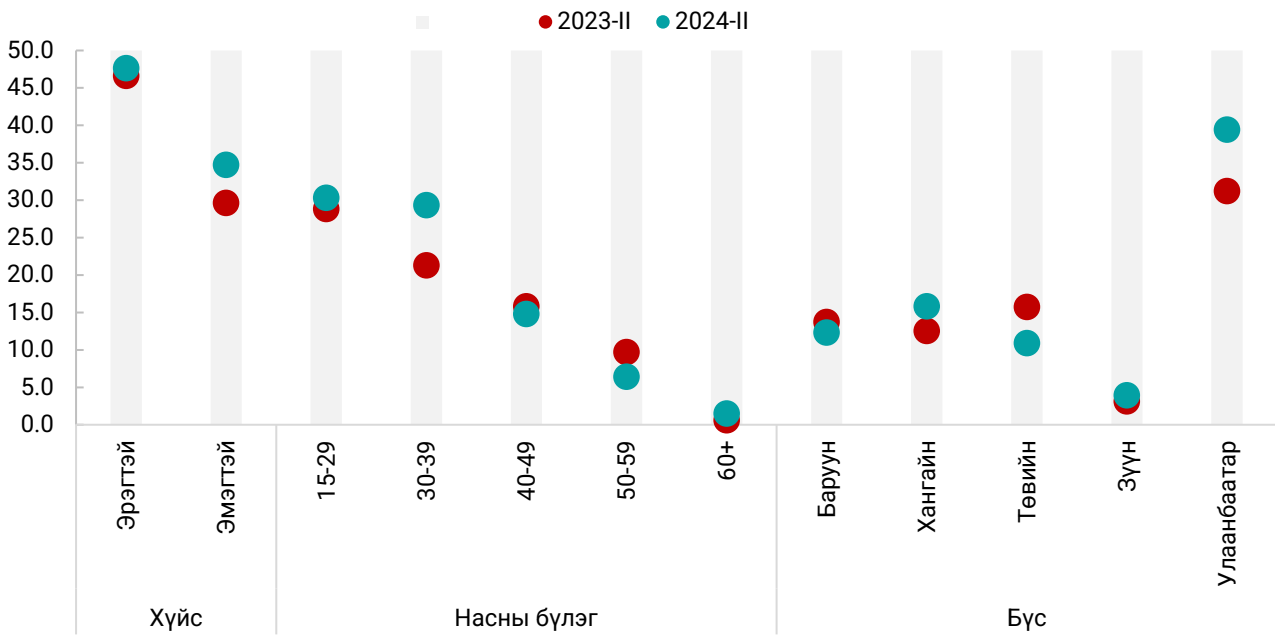
2024 оны II улирлын байдлаар ажилгүй иргэдийн 47.6 мянга (57.9 хувь) нь эрэгтэй, 34.7 мянга (42.1 хувь) нь эмэгтэйчүүд байна.

Ажилгүй иргэдийн тоо өмнөх оны мөн үеэс 6.1 мянга буюу 8.0 хувиар өсжээ. Үүнд ажилгүй эрэгтэйчүүд 1.0 мянга буюу 2.2 хувиар, эмэгтэйчүүд 5.1 мянга буюу 17.2 хувиар өссөн байна.

Ажилгүйчүүдийн тоог бүсээр авч үзвэл Улаанбаатар хотод хамгийн өндөр буюу 47.9 хувь нь, Хангайн бүсэд 19.2 хувь нь, Баруун бүсэд 14.9 хувь нь, Төвийн бүсэд 13.2 хувь нь, Зүүн бүсэд 4.7 хувь нь байна. Өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад Улаанбаатар 8.3 мянгаар, Хангайн бүс 3.3 мянгаар, Зүүн бүс 0.7 мянгаар өссөн бол Төвийн бүс 4.8 мянгаар, Баруун бүс 1.4 мянгаар ажилгүй иргэд буурчээ.

Мөн ажилгүйчүүдийн тоог насны бүлгээр авч үзвэл 21.9 мянга (26.6 хувь) нь 15-24 насны, 21.9 мянга (26.6 хувь) нь 25-34 насны, 24.7 мянга (30.1 хувь) нь 35-44 насны, 9.9 мянга (12.1 хувь) нь 45-54 насны, 3.9 мянга (6.9 хувь) нь 55, түүнээс дээш насны хүн байна. Ажилгүйчүүдийн тоо өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 25-34 насны залуучууд 1.0 мянгаар, 35-44 насны иргэд 4.4 мянгаар өссөн бол 45-54 насны ажилгүй иргэд 2.8 мянгаар буурсан байна.

Зураг 7. Ажилгүй хүний тоо, өөрчлөлт, өмнөх оны мөн үеэс, мянган хүн

Мэдээллийн эх үүсвэр: www.1212.mn, Үндэсний статистикийн хороо

Хүснэгт 2. Ажилгүй хүний тоо, улирлаар, мянган хүн

Үзүүлэлт		2023				2024		Өөрчлөлт	
		I	II	III	IV	I	II	Он	Улирал
Бүгд		87.2	76.2	73.9	53.3	71.8	82.3	6.1	10.5
Хүйсээр	Эрэгтэй	53.9	46.6	43.2	34.4	41.4	47.6	1.0	6.2
	Эмэгтэй	33.2	29.6	30.7	18.9	30.3	34.7	5.1	4.4
	15-24	14.1	18.4	17.7	12.4	12.2	21.9	3.5	9.7
Насны бүлгээр	25-34	25.3	20.8	20.1	14.2	22.1	21.9	1.1	-0.2
	35-44	24.6	20.4	21.3	12.6	21.2	24.7	4.3	3.5
	45-54	18.7	12.8	11.0	9.8	12.5	9.9	-2.9	-2.6
	55+	4.5	3.8	3.9	4.3	3.8	3.9	0.1	0.1
Бүсээр	Баруун бүс	11.6	13.7	11.7	6.7	13.1	12.3	-1.4	-0.8
	Хангайн бүс	20.8	12.5	16.3	13.4	18.1	15.8	3.3	-2.3
	Төвийн бүс	12.3	15.7	15.2	10.3	11.2	10.9	-4.8	-0.3
	Зүүн бүс	3.5	3.1	5.1	3.7	4.4	3.9	0.8	-0.5
	Улаанбаатар	39.0	31.2	25.5	19.3	24.9	39.4	8.2	14.5

Мэдээллийн эх үүсвэр: www.1212.mn, Үндэсний статистикийн хороо

Ажилгүйчүүдийг боловсролын түвшнээр ангилбал 0.7 хувь нь магистр болон түүнээс дээш, 32.4 хувь нь дипломын болон бакалаврын дээд, 28.6 хувь нь тусгай мэргэжлийн дунд, 24.4 хувь нь бүрэн дунд, 10.1 хувь нь суурь, 1.9 хувь нь бага, 1.9 хувь нь боловсролгүй иргэд байна.

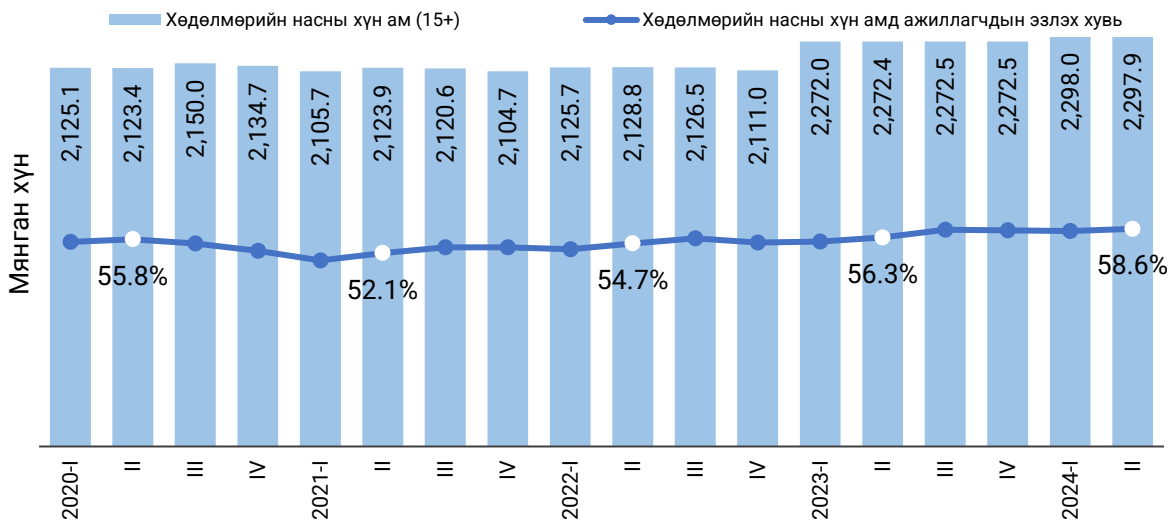
Зураг 8. Ажилгүйчүүд, боловсролын түвшнээр, хувиар

Мэдээллийн эх үүсвэр: www.1212.mn, Үндэсний статистикийн хороо

Ажилгүйдлийн түвшин улсын хэмжээнд 5.8 хувь болж, өмнөх улирлаас 0.7 пунктээр өмнөх оны мөн үеэс 0.2 пунктээр өссөн байна. Энэ хугацаанд эмэгтэйчүүдийн ажилгүйдлийн түвшин 5.3 хувь болж, өмнөх оны мөн үеэс 0.5 пунктээр өссөн бол эрэгтэйчүүдийн ажилгүйдлийн түвшин 6.1 хувь болж өмнөх оны мөн үеэс 0.2 мөн пунктээр буурсан байна. Насны бүлгээр харвал 25-29 насны залуучууд 4.7 хувь буюу өмнөх улирлаас 0.4 хувиар буурсан бол 35-39 насны иргэд 2.2 хувиар өссөн байна.

Зураг 9. Хөдөлмөрийн насны хүн ам (15+), хөдөлмөрийн насны хүн амд ажиллагчдын эзлэх хувь, улирлаар

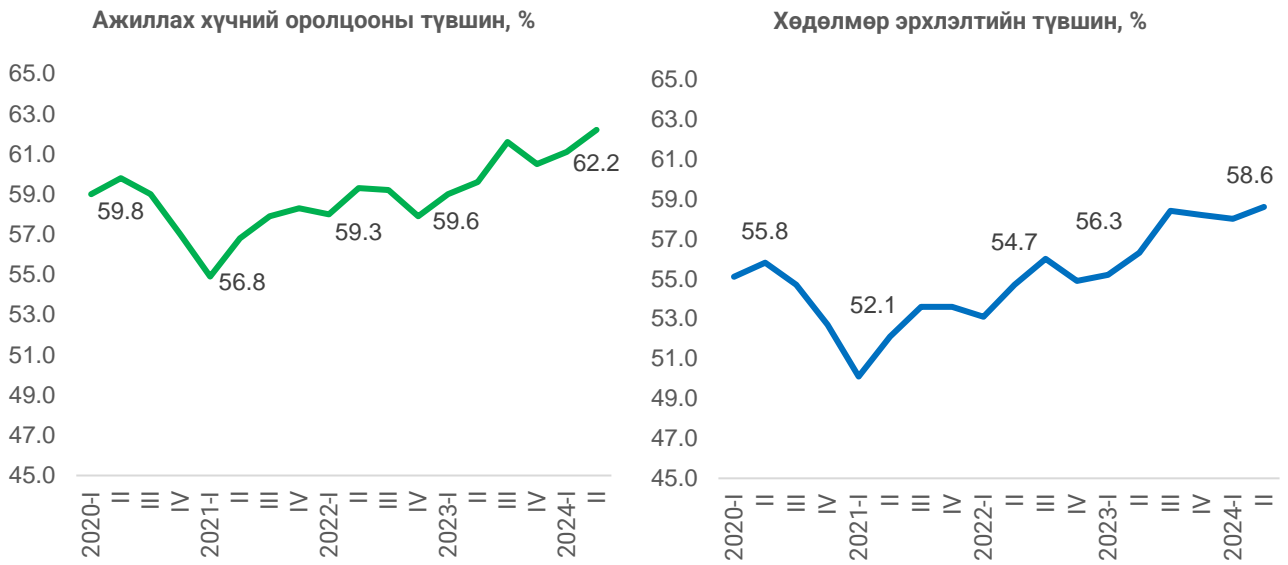

Мэдээллийн эх үүсвэр: www.1212.mn, Үндэсний статистикийн хороо

Хөдөлмөрийн насны хүн амд ажиллах хүчний нийлүүлэлтийн эзлэх хувийг илэрхийлэх түвшин бүхий ажиллах хүчний оролцооны түвшинг улирлаар авч үзэхэд 2024 оны II улиралд 62.2 хувь болж, өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 2.6 пунктээр, өмнөх улирлаас 1.1 пунктээр өссөн байна.

Хөдөлмөрийн нөөцөд ажиллагчдын эзлэх хувь буюу хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин 2024 оны II улирлын байдлаар 58.6 хувь болж, өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 2.3 пунктээр өссөн байна.

Зураг 10. Ажиллах хүчний оролцооны түвшин, хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин

Мэдээллийн эх үүсвэр: www.1212.mn, Үндэсний статистикийн хороо

НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД-2024 ОНЫ II УЛИРАЛ

ШИМТГЭЛ ТӨЛӨГЧ ААНБ

ТЭТГЭВЭР АВАГЧИД

ШИМТГЭЛИЙН ОРЛОГО

ДААТГУУЛАГЧ

☑ Даатгуулагчид, төрлөөр

САЙН ДУРААР ДААТГУУЛАГЧ

ЗАРЛАГА

Мэдээллийн эх үүсвэр: НДЕГ

Нийгмийн даатгалын үзүүлэлтүүд

Нийгмийн даатгалын сангийн 2008-2022 оны төсвийн тухай хуулиудаар нийгмийн даатгалын санд төвлөрүүлэх орлогын хэмжээг батлахдаа ажил олгогчийн төлөх нийгмийн даатгалын шимтгэлийг “Аж ахуйн нэгж, байгууллагаас төлөх шимтгэл”, “Төсөвт байгууллагаас төлөх шимтгэл” гэсэн орлогын төрлөөр тус тусад нь баталж байсныг Нийгмийн даатгалын сангийн 2023, 2024 оны төсвийн тухай хуулиудаар зөвхөн “ажил олгогчийн төлөх нийгмийн даатгалын шимтгэл” гэж өөрчлөн баталсан.

2024 оны II улирлын байдлаар шимтгэл төлөгч байгууллагын тоо 53.1 мянга болж, өмнөх оны мөн үеэс 1.3 мянга буюу 2.4 хувиар буурсан байна.

Мөн 2024 оны II улирлын байдлаар нийгмийн даатгалд 927.4 мянган даатгуулагч даатгуулсан бөгөөд 94.7 мянга (10.2 хувь) нь сайн дурын, 832.7 мянга (89.8 хувь) нь албан журмын даатгуулагч байна. Даатгуулагчийн тоо өмнөх оны мөн үеэс 133.7 мянга буюу 12.6 хувиар буурсан байна.

Албан журмын даатгуулагч өмнөх оны мөн үеэс 98.5 мянга буюу 10.6 хувиар, сайн дурын дурын даатгуулагч 35.2 мянга буюу 27.1 хувиар тус тус буурсан дүнтэй байна.

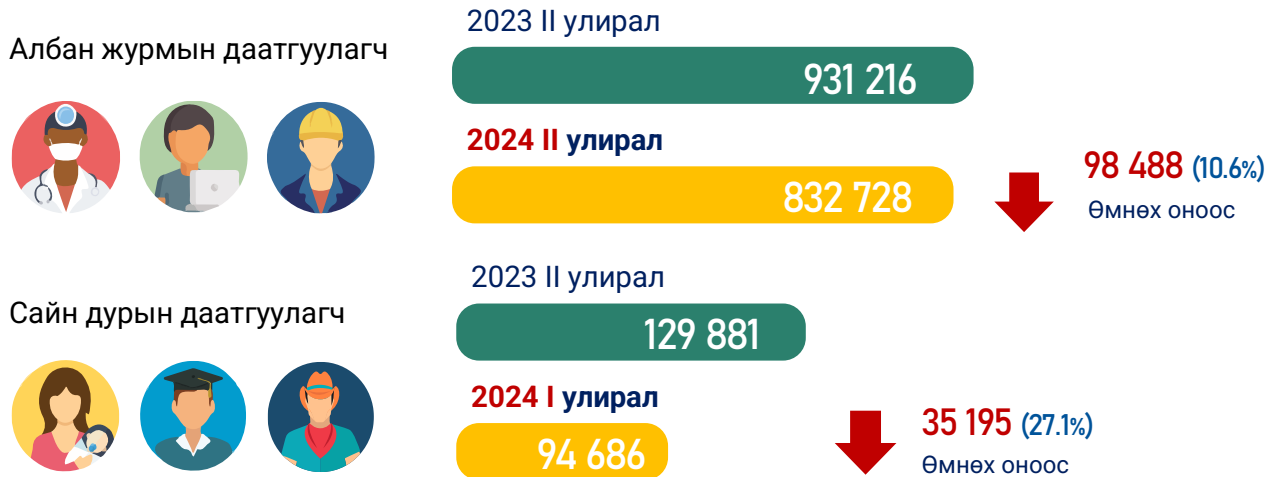
Хүснэгт 3. Нийгмийн даатгалд шимтгэл төлөгч байгууллага, даатгуулагч, улирлаар

Улирал	Шимтгэл төлөгч ААНБ	Даатгуулагч		
		Нийт	Сайн дур	Албан журам
2020 I	42,862	831,943	108,042	723,901
II	46,762	961,692	156,624	805,068
III	47,818	1,051,309	172,892	878,417
IV	49,067	1,156,793	192,090	964,703
2021 I	46,242	845,802	100,956	744,846
II	48,738	962,387	136,141	826,246
III	50,625	1,062,030	147,827	914,203
IV	52,388	1,181,282	161,111	1,020,171
2022 I	48,462	891,825	107,417	784,354
II	51,776	1,029,922	133,167	896,755
III	53,425	1,141,946	146,833	995,113
IV	55,121	1,274,588	162,414	1,112,174
2023 I	51,282	925,215	108,644	816,571
II	54,405	1,061,097	129,881	931,216
III	56,057	1,175,543	142,159	1,033,384
IV	58,908	1,315,989	158,588	1,157,401
2024 I	49,329	860,181	56,135	804,046
II	53,075	927,414	94,686	832,728

Мэдээллийн эх үүсвэр: Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар

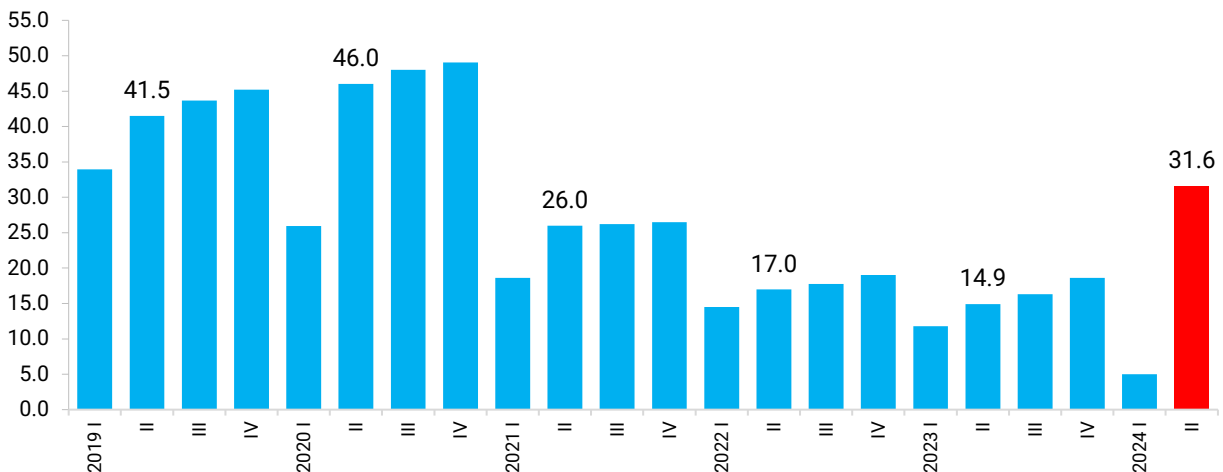
Зураг 11. Даатгуулагчийн тоо, төрөл, улирлаар

Мэдээллийн эх үүсвэр: Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар

Сайн дурын даатгуулагчдын 31.6 мянга (33.4 хувь) нь малчид, үлдсэн 63.1 мянга (66.6 хувь) нь бусад төрлийн даатгуулагч байна. Даатгалд хамрагдсан малчдын тоо өмнөх оны мөн үеэс 16.7 мянга буюу 2.1 дахин өссөн байна.

Зураг 12. Сайн дураар даатгуулсан малчдын тоо, мянган хүнээр, улирлаар

Мэдээллийн эх үүсвэр: Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар

Тэтгэврийн даатгалын сангаас тэтгэвэр авсан иргэд 2024 оны II улирлын байдлаар 500.6 мянга болж, өмнөх оны мөн үеэс 15.6 мянга буюу 3.2 хувиар нэмэгджээ. Тэтгэвэр авсан иргэдийн 79.0 хувь нь өндөр насны тэтгэвэр, 12.7 хувь нь хөдөлмөрийн чадвар алдсаны тэтгэвэр, 4.0 хувь нь тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэр, 4.3 хувь цэргийн тэтгэвэр авсан байна.

Өндөр насны тэтгэвэр авсан иргэд 2024 оны II улирлын байдлаар 395.4 мянга болж, өмнөх оны мөн үеэс 14.5 мянга буюу 3.8 хувиар, тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэр авсан иргэд 20.1 мянга болж 257 буюу 1.3 хувиар, цэргийн тэтгэвэр авсан иргэд 21.7 мянга болж 499 буюу 2.4 хувиар, хөдөлмөрийн чадвар алдсаны тэтгэвэр¹ авсан иргэд 63.5 мянга болж 279 буюу 0.4 хувиар нэмэгдсэн.

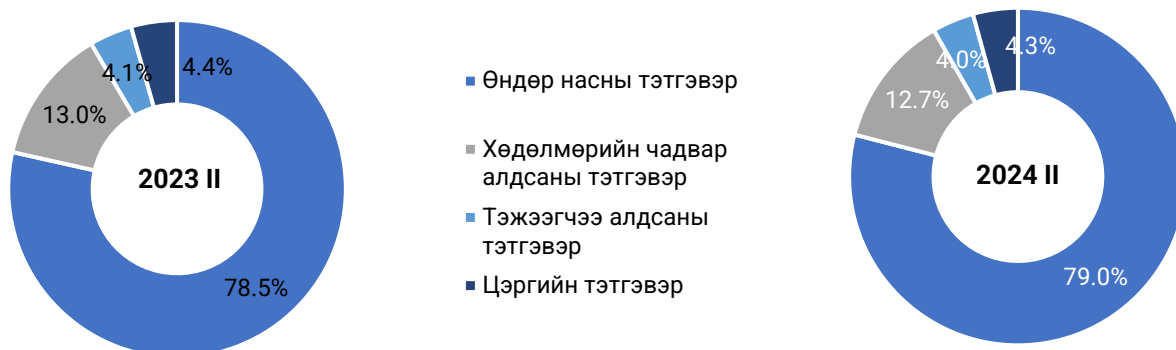
¹ “Тахир дутуугийн тэтгэвэр” гэсэн нэршлийг 2024.01.01-ээс мөрдөж байгаа “Нийгмийн даатгалын багц хуулийн шинэчилсэн найруулга”-д нийцүүлэн “Хөдөлмөрийн чадвар алдсаны тэтгэвэр” болгон өөрчилсөн.

Хүснэгт 4. Тэтгэврийн даатгалын сангаас тэтгэвэр авсан иргэдийн тоо, төрөл, улирлаар

Улирал	Тэтгэвэр авагчдын тоо	Үүнээс:			
		Өндөр насны тэтгэвэр	Хөдөлмөрийн чадвар алдсаны тэтгэвэр	Тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэр	Цэргийн тэтгэвэр
2020 I	427,247	320,602	67,912	19,853	18,880
II	434,186	327,799	67,663	19,711	19,013
III	439,481	333,026	67,769	19,584	19,102
IV	444,788	338,982	67,018	19,553	19,235
2021 I	449,419	344,287	66,344	19,511	19,277
II	451,845	347,235	65,771	19,377	19,462
III	454,298	350,091	65,197	19,437	19,573
IV	456,365	353,775	63,318	19,563	19,709
2022 I	462,607	359,783	63,439	19,588	19,797
II	467,420	364,173	63,491	19,625	20,131
III	471,387	368,050	63,280	19,705	20,424
IV	476,446	373,209	62,702	19,743	20,792
2023 I	480,312	376,643	63,097	19,744	20,828
II	484,981	380,843	63,133	19,850	21,155
III	488,366	384,043	63,117	19,969	21,237
IV	493,038	388,345	63,305	20,008	21,380
2024 I	496,669	391,819	63,302	20,079	21,469
II	500,560	395,387	63,412	20,107	21,654

Мэдээллийн эх үүсвэр: Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар

Зураг 13. Тэтгэврийн даатгалын сангаас тэтгэвэр авсан иргэд, төрлөөр, хувиар

Мэдээллийн эх үүсвэр: Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар

Тэтгэмжийн даатгалын сангаас тэтгэмж авсан иргэд 2024 оны II улирлын байдлаар 74.6 мянга болж, өмнөх оны мөн үеэс 35.9 мянга буюу 32.5 хувиар буурсан байна. Тэтгэмж авсан иргэдийн 57.7 хувь нь хөдөлмөрийн чадвар түр алдсаны тэтгэмж, 32.9 хувь нь жирэмсний болон амаржсаны тэтгэмж, 9.4 хувь нь нас барсан даатгуулагчийн гэр бүлийн гишүүнд олгох тэтгэмж² авсан байна.

² “ҮОМШӨ-ний сувилал” гэсэн нэршлийг “Эрүүл мэндийн нөхөн сэргээлтийн зардлын төлбөр” болгон өөрчилсөн.

Хөдөлмөрийн чадвар түр алдсаны тэтгэмж авсан иргэд 2024 оны II улирлын байдлаар 43.0 мянга болж, өмнөх оны мөн үеэс 40.9 хувиар, жирэмсний болон амаржсаны тэтгэмж авсан иргэд 24.6 мянга болж өмнөх оны мөн үеэс 19.8 хувиар буурсан бол нас барсан даатгуулагчийн гэр бүлийн гишүүнд олгох тэтгэмж авсан иргэд 6.9 мянга болж, өмнөх оны мөн үеэс 0.2 хувиар өссөн байна.

Зураг 14. Тэтгэмжийн даатгалын сангаас тэтгэмж авсан иргэдийн тоо, төрлөөр

Хөдөлмөрийн чадвар түр алдсаны тэтгэмж

2023 II улирал

2024 II улирал

29 790 (40.9%)

Өмнөх оноос

Жирэмсний болон амаржсаны тэтгэмж

2023 II улирал

2024 II улирал

6 071 (19.8%)

Өмнөх оноос

Нас барсан даатгуулагчийн гэр бүлийн гишүүнд олгох тэтгэмж

2023 II улирал

2024 II улирал

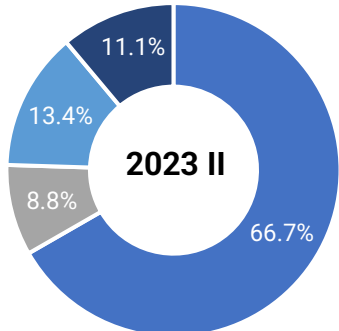
12 (0.2%)

Өмнөх оноос

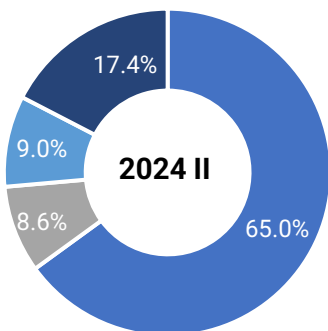
Мэдээллийн эх үүсвэр: Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар

Үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний даатгалын сангаас тэтгэвэр, тэтгэмж авсан иргэд 2024 оны II улирлын байдлаар 5.3 мянга болж, өмнөх оны мөн үеэс 35 буюу 0.7 хувиар өссөн байна. ҮОМШӨ-ны даатгалын сангаас тэтгэвэр, тэтгэмж авсан иргэдийн 65.0 хувь нь тахир дутуугийн тэтгэвэр, 8.6 хувь нь тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэр, 17.4 хувь нь эрүүл мэндийн нөхөн сэргээлтийн зардлын төлбөр, 9.0 хувь нь тэтгэмж, төлбөрт хамрагдсан байна.

Зураг 15. ҮОМШӨ-ний даатгалын сангаас тэтгэвэр, тэтгэмж авсан иргэд, төрлөөр, хувиар

- Тахир дутуугийн тэтгэвэр
- Тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэр
- Тэтгэмж, төлбөр
- Эрүүл мэндийн нөхөн сэргээлтийн зардлын төлбөр

Мэдээллийн эх үүсвэр: Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар

Нийгмийн даатгалын шимтгэлийн орлого 2024 оны II улирлын байдлаар 2009.9 тэрбум төгрөг болж, өмнөх оны мөн үеэс 422.1 тэрбум төгрөг буюу 26.6 хувиар, нийгмийн даатгалын зарлага 2434.6 тэрбум төгрөг болж, өмнөх оны мөн үеэс 661.6 тэрбум төгрөг буюу 37.3 хувиар нэмэгдсэн.

2024 оны II улирлын байдлаар шимтгэлийн орлогын 82.7 хувийг тэтгэврийн даатгалын сан, 8.7 хувийг тэтгэмжийн даатгалын сан, 5.5 хувийг үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалах өвчний даатгалын сан, 3.1 хувийг ажилгүйдлийн даатгалын сангийн орлого бүрдүүлж байна. Харин нийгмийн даатгалын зарлагын 91.8 хувийг тэтгэврийн даатгалын сан, 4.7 хувийг тэтгэмжийн даатгал сан, 0.9 хувийг үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалах өвчний даатгалын сан, 2.6 хувийг ажилгүйдлийн даатгалын сангийн зарлага эзэлж байна.

Хүснэгт 5. Нийгмийн даатгалын сангийн орлого, зарлага, тэрбум төгрөгөөр

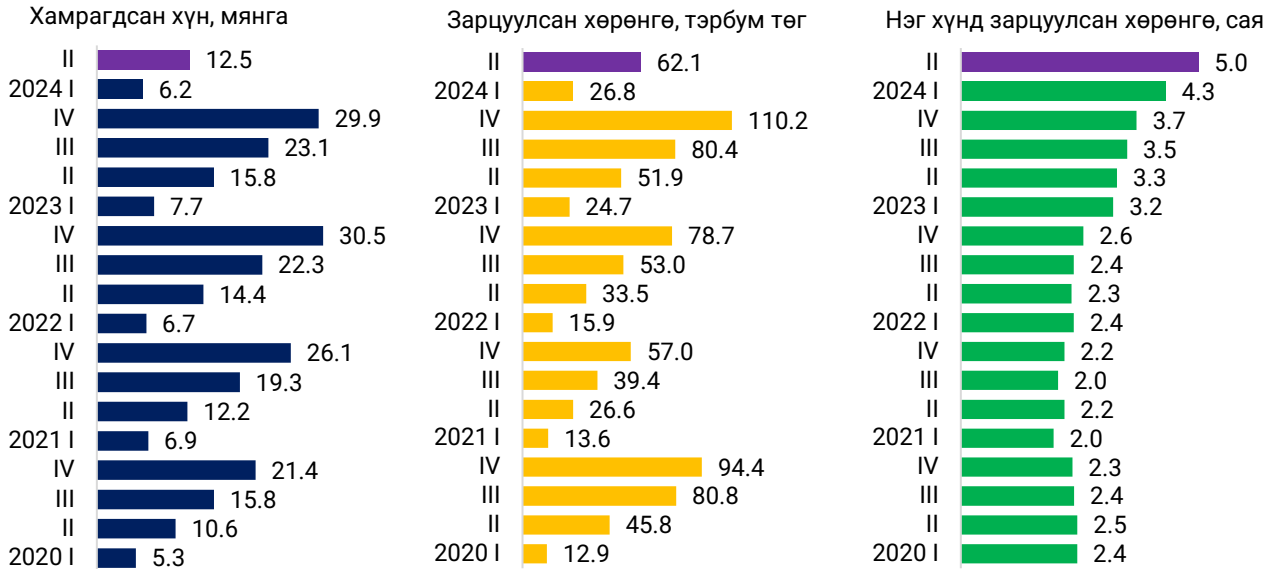
Үзүүлэлт	2023 II	Эзлэх хувь	2024 II	Эзлэх хувь	Өөрчлөлт	
					Тоо	Хувь
НД-ын сангийн орлого	1587.7	100.0%	2009.9	100.0%	422.1	26.6%
Тэтгэвэр	1318.3	83.0%	1662.1	82.7%	343.8	26.1%
Тэтгэмж	135.0	8.5%	175.7	8.7%	40.7	30.1%
ҮОМШӨ	108.4	6.8%	109.5	5.5%	1.1	1.0%
Ажилгүйдэл	26.0	1.6%	62.6	3.1%	36.6	140.8%
НД-ын сангийн зарлага	1772.9	100.0%	2434.6	100.0%	661.6	37.3%
Тэтгэвэр	1604.2	90.5%	2235.9	91.8%	631.7	39.4%
Тэтгэмж	99.9	5.6%	114.1	4.7%	14.2	14.2%
ҮОМШӨ	16.8	0.9%	22.5	0.9%	5.7	33.9%
Ажилгүйдэл	51.9	2.9%	62.1	2.6%	10.2	19.7%

Мэдээллийн эх үүсвэр: Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар

Ажилгүйдлийн тэтгэмжид 2024 оны II улирлын байдлаар 12.5 мянган иргэн хамрагдсан бөгөөд тэтгэмж болгож 62.1 тэрбум төгрөгийг зарцуулсан байна. Ажилгүйдлийн тэтгэмжид хамрагдсан иргэд өмнөх оны мөн үеэс 3.3 мянга буюу 20.6 хувиар буурч, тэтгэмжид зарцуулсан хөрөнгө 10.1 тэрбум төгрөг буюу 19.5 хувиар нэмэгджээ.

2023 оны II улиралд ажилгүйдлийн тэтгэмжид хамрагдсан нэг хүнд дунджаар 3.3 сая төгрөгийг зарцуулж байсан бол 2024 оны II улиралд 5.0 сая болж, 51.5 хувиар нэмэгдсэн байна.

Зураг 16. Ажилгүйдлийн тэтгэмжид хамрагдсан хүн, зарцуулсан хөрөнгө, улирлаар

Мэдээллийн эх үүсвэр: Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар

Сарын дундаж цалингийн үзүүлэлтүүд

Аж ахуй нэгж байгууллагын ажиллагчдын сарын дундаж цалин 2024 оны II улирлын байдлаар 2464.9 мянга болж, өмнөх оны мөн үеэс 574.9 мянга буюу 30.4 хувиар, өмнөх улирлаас 181.2 мянга буюу 7.9 хувиар өссөн байна. Тухайн өсөлт нь нэрлэсэн дундаж цалингийн өсөлт бөгөөд бодит цалинийн өсөлт биш юм.

Ажиллагчдын сарын дундаж цалинг хүйсээр авч үзвэл, эрэгтэйчүүд 2716.7 мянган төгрөг, эмэгтэйчүүд 2200.0 мянган төгрөгийн цалинтай байна. Эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийн цалингийн зөрүү 2024 оны II улиралд 516.7 мянган төгрөг болж, өмнөх оны мөн үеэс 95.9 мянгаар өссөн байна.

Өөрөөр хэлбэл 2024 оны II улирлын байдлаар эмэгтэйчүүдийн дундаж цалин эрэгтэйчүүдийн дундаж цалингийн 81.1 хувьтай тэнцэж байгаа бөгөөд өмнөх оны мөн үеэс 1.2 пунктээр өссөн нь эрэгтэйчүүд, эмэгтэйчүүдийн цалингийн ялгаа өсөж байгааг харуулж байна.

Хүснэгт 6. Ажиллагчдын сарын дундаж цалин, хүйсээр, мянган төгрөг

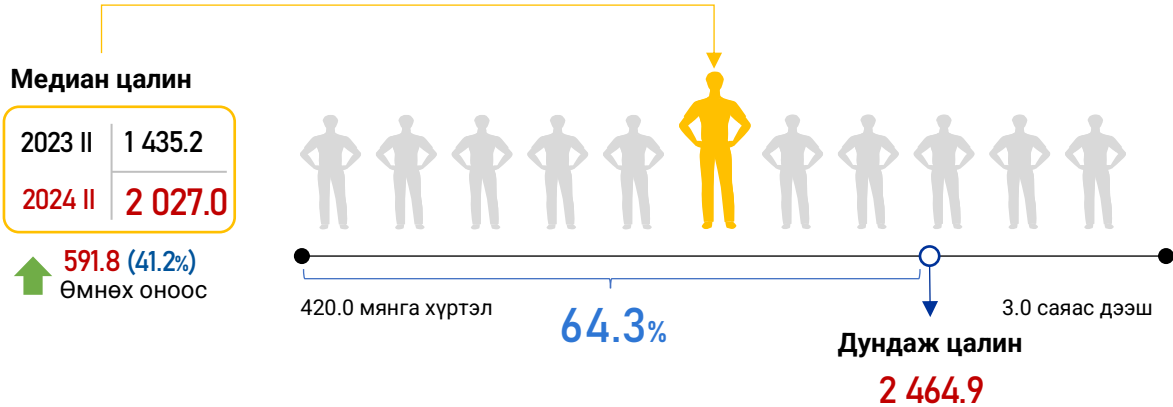
Үзүүлэлт	2023				2024		Өөрчлөлт	
	I	II	III	IV	I	II	Он	Улирал
Дундаж цалин	1,830.8	1,890.0	2,009.3	2,235.4	2,283.7	2,464.9	574.9	181.2
Эрэгтэй	2,044.2	2,096.4	2,275.4	2,479.8	2,568.4	2,716.7	620.3	148.3
Эмэгтэй	1,610.9	1,675.6	1,737.9	1,979.1	1,987.8	2,200.0	524.4	212.2

Мэдээллийн эх үүсвэр: www.1212.mn, Үндэсний статистикийн хороо

Медиан цалин гэдэг ажиллагчдын цалинг өсөх эсвэл буурах эрэмбээр байршуулсан цувааг таллан хувааж байгаа ажилтны цалин юм. 2024 оны II улирлын байдлаар медиан цалин 2027.0 мянган төгрөг болж, өмнөх оны мөн үеэс 591.8 мянган төгрөгөөр буюу 41.2 хувиар, өмнөх улирлаас 228.3 мянган төгрөгөөр буюу 12.7 хувиар өссөн байна.

2024 оны II улирлын байдлаар нийгмийн даатгалд шимтгэл төлсөн ажиллагчдыг цалин хөлсний бүлгээр авч үзвэл 420.0 мянгаас 700.0 мянган төгрөгийн цалинтай 10.2 хувь, харин 2.0 саяас 3.0 сая төгрөгийн цалинтай ажиллагчдын эзлэх хувь 26.6 хувь байна.

Зураг 17. Дундаж болон медиан цалин, мянган төгрөг, улирлаар

Мэдээллийн эх үүсвэр: www.1212.mn, Үндэсний статистикийн хороо

2024 оны I улирлын байдлаар 1-9 ажиллагчидтай байгууллагын дундаж цалин улсын дунджаас 1039.4 мянгаар, 10-49 ажиллагчидтай байгууллагынх 386.2 мянгаар, 50-99 ажиллагчидтай байгууллагынх 76.3 мянгаар бага байгаа бол 100-199 ажиллагчидтай байгууллагынх 109.0 мянгаар, 200 түүнээс дээш ажиллагчидтай байгууллагынх 840.0 мянган төгрөгөөр өндөр байна.

Дундаж цалингийн өөрчлөлтийг өмнөх оны мөн үетэй харьцуулж үзэхэд 200 дээш ажиллагчидтай байгууллагын ажиллагчдын дундаж цалин хамгийн их буюу 655.7 мянган төгрөг (24.8 хувиар)-өөр нэмэгдсэн байна.

Хүснэгт 7. Ажиллагчдын сарын дундаж цалин, ажиллагчдын тооны бүлэг, хүйсээр, мянган төгрөг

Ажиллагчдын тооны бүлэг	2023 II			2024 II			Өөрчлөлт	
	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Бүгд	Эрэгтэй	Эмэгтэй	Тоо	Хувь
Бүгд	1,890	2,096.40	1,675.60	2,464.90	2,716.68	2,200	574.9	30.42%
1-9	1,129.60	1,130.50	1,128.70	1,425.50	1,424.61	1,426.30	295.9	26.20%
10-49	1,505.20	1,539.30	1,475.40	2,078.70	2,086.77	2,071.60	573.5	38.10%
50-99	1,759.40	1,857.20	1,669.40	2,388.60	2,514.40	2,276.40	629.2	35.76%
100-199	1,950.50	2,091.30	1,807.10	2,573.90	2,738.40	2,404.10	623.4	31.96%
200 дээш	2,649.20	3,023.60	2,148.00	3,304.90	3,773.73	2,646.50	655.7	24.75%

Мэдээллийн эх үүсвэр: www.1212.mn, Үндэсний статистикийн хороо

Ажиллагчдын сарын дундаж цалинг эдийн засгийн бүх төрлийн үйл ажиллагааны салбарын ангиллаар авч үзэхэд уул уурхай, олборлолтын салбарт ажиллагчдын цалин хамгийн их буюу 5.1 сая төгрөг, зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээний салбарт хамгийн бага буюу 1.5 сая төгрөг байна.

ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТИЙН НИЙТЛЭГ ҮЙЛЧИЛГЭЭ-2024 ОНЫ II УЛИРАЛ

АЖИЛ ХАЙГЧ ИРГЭН

9 563

45.8%
Эмэгтэй

2.6%
Хөгжлийн
бэрхшээлтэй

БҮРТГЭЛТЭЙ АЖИЛГҮЙ ИРГЭН

7 681

46.5%
Эмэгтэй

2.5%
Хөгжлийн
бэрхшээлтэй

АЖЛЫН БАЙРНЫ ЗАХИАЛГА

53 198

26.2%
Эрэлт хангасан хувь

3.1 дахин
Өмнөх оны
мөн үеэс

АЖИЛД ЗУУЧЛАГДСАН ИРГЭН

13 964

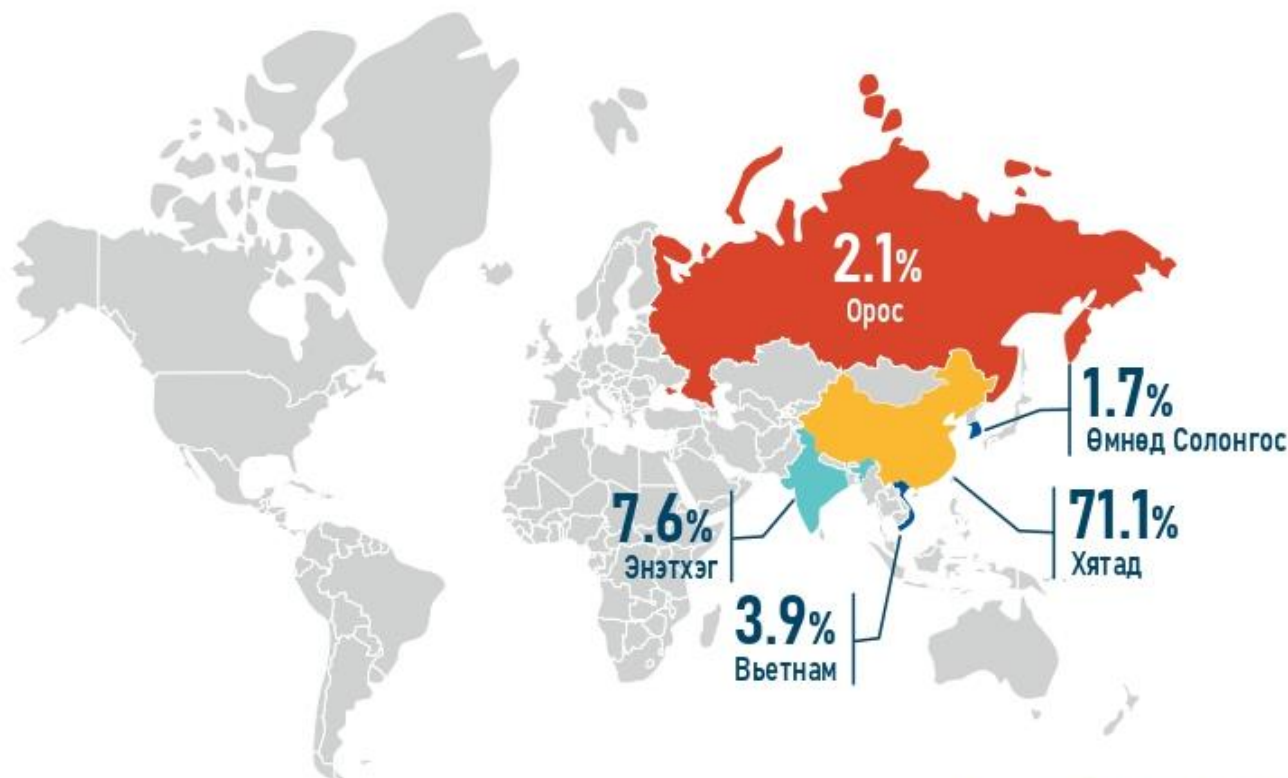
46.7%
Эмэгтэй

70.3%
Өмнөх оны мөн үеэс

Мэдээллийн эх үүсвэр: ХХҮЕГ

ХӨДӨЛМӨРИЙН ГЭРЭЭГЭЭР АЖИЛ ЭРХЭЛЖ БҮЙ ГАДААДЫН ИРГЭД, улсаар

15 609
Гадаадын иргэд = 14 410 (92.3%) Эрэгтэй + 1 199 (7.7%) Эмэгтэй

Мэдээллийн эх үүсвэр: ХХҮЕГ

ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТИЙГ ДЭМЖИХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

Хөдөлмөр эрхлэлтийн нийтлэг үйлчилгээ

Ажилгүй эсхүл ажилтай боловч ажлын нөхцөлөө сайжруулах, нэмэлт орлого олох зорилгоор ажил хайж байгаа иргэдийн тоо 2024 оны II улирлын байдлаар 9.6 мянга (үүний 3.3 мянга буюу 45.8 хувь нь эмэгтэй) байна. Насны бүлгээр авч үзвэл, 1.1 мянга (11.4 хувь) нь 15-24 насны, 2.9 мянга (30.3 хувь) нь 25-34 насны, 2.9 мянга (30.4 хувь) нь 35-44 насны, 1.9 мянга (20.2 хувь) нь 45-54 насны, 0.7 мянга (7.7 хувь) нь 55, түүнээс дээш насныхан байна.

Харин тухайн үед ажилгүй байгаа, ажил идэвхтэй хайж хөдөлмөр халамжийн үйлчилгээний хэлтэс, хөдөлмөрийн хувийн биржид бүртгүүлсэн бүртгэлтэй ажилгүй иргэн 7.7 мянга байна. Бүртгэлтэй ажилгүй иргэдийн 4.1 мянга (53.5 хувь) нь эрэгтэйчүүд, 3.6 мянга (46.5 хувь) нь эмэгтэйчүүд байна. Насны бүлгээр авч үзвэл, 0.8 мянга (10.8 хувь) нь 15-24 насны, 2.4 мянга (31.5 хувь) нь 25-34 насны, 2.4 мянга (30.8 хувь) нь 35-44 насны, 1.5 мянга (19.4 хувь) нь 45-54 насны, 0.6 мянга (7.5 хувь) нь 55, түүнээс дээш насныхан байна.

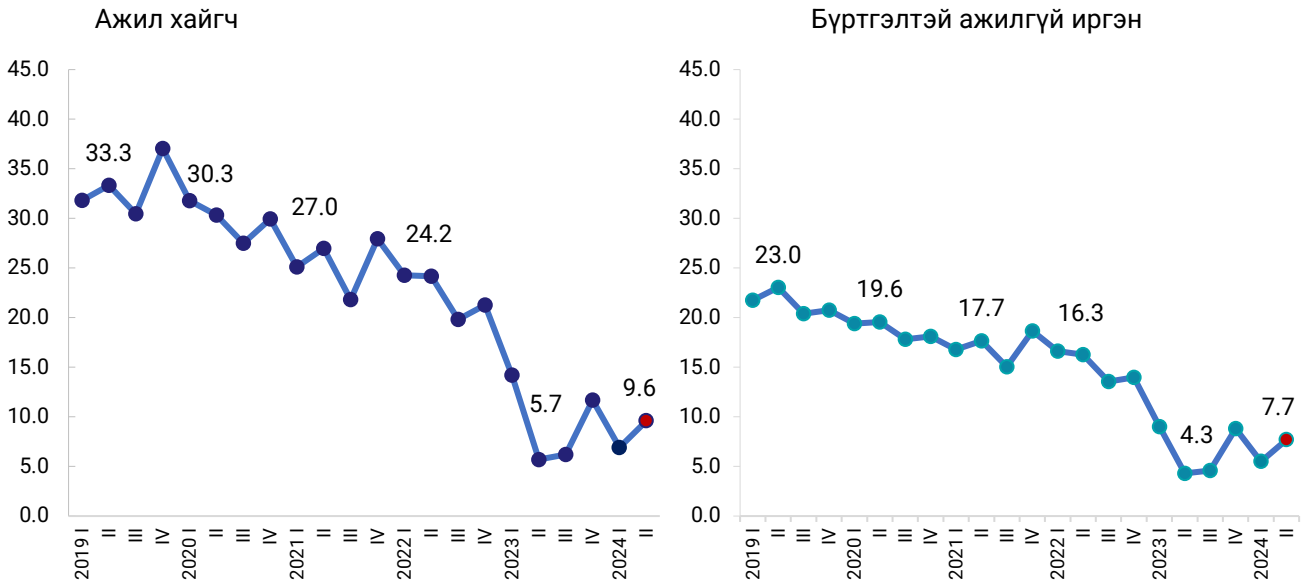
Хүснэгт 8. Ажил хайгч болон бүртгэлтэй ажилгүй иргэн, сарын эцэст, улирлаар

Улирал	Ажил хайгч /сарын эцэст/	Бүртгэлтэй ажилгүй иргэн				
		Эмэгтэй	Эзлэх хувь	/сарын эцэст/	Эмэгтэй	Эзлэх хувь
2020 I	31,785	16,285	51.2%	19,394	10,009	51.6%
II	30,320	15,367	50.7%	19,563	10,001	51.1%
III	27,504	14,301	52.0%	17,829	9,446	53.0%
IV	29,952	15,390	51.4%	18,103	9,535	52.7%
2021 I	25,105	12,774	50.9%	16,775	8,650	51.6%
II	26,991	13,837	51.3%	17,650	9,202	52.1%
III	21,804	11,316	51.9%	15,053	7,895	52.4%
IV	27,950	14,510	51.9%	18,644	9,821	52.7%
2022 I	24,255	12,019	49.6%	16,622	8,345	50.2%
II	24,184	12,075	49.9%	16,282	8,210	50.4%
III	19,832	10,609	53.5%	13,545	7,389	54.8%
IV	21,256	11,069	52.1%	13,966	7,326	52.4%
2023 I	14,246	7,238	50.7%	9,069	4,651	51.1%
II	5,737	2,954	51.5%	4,323	2,265	52.4%
III	6,224	3,372	54.2%	4,655	2,568	55.2%
IV	11,662	6,308	54.1%	8,813	4,784	54.3%
2024 I	6,896	3,303	47.9%	5,494	2,590	47.1%
II	9,563	4,384	45.8%	7,681	3,570	46.5%

Мэдээллийн эх үүсвэр: Хөдөлмөр, халамж үйлчилгээний ерөнхий газар

Зураг 18. Ажил хайгч болон бүртгэлтэй ажилгүй иргэн, сарын эцэст, улирлаар

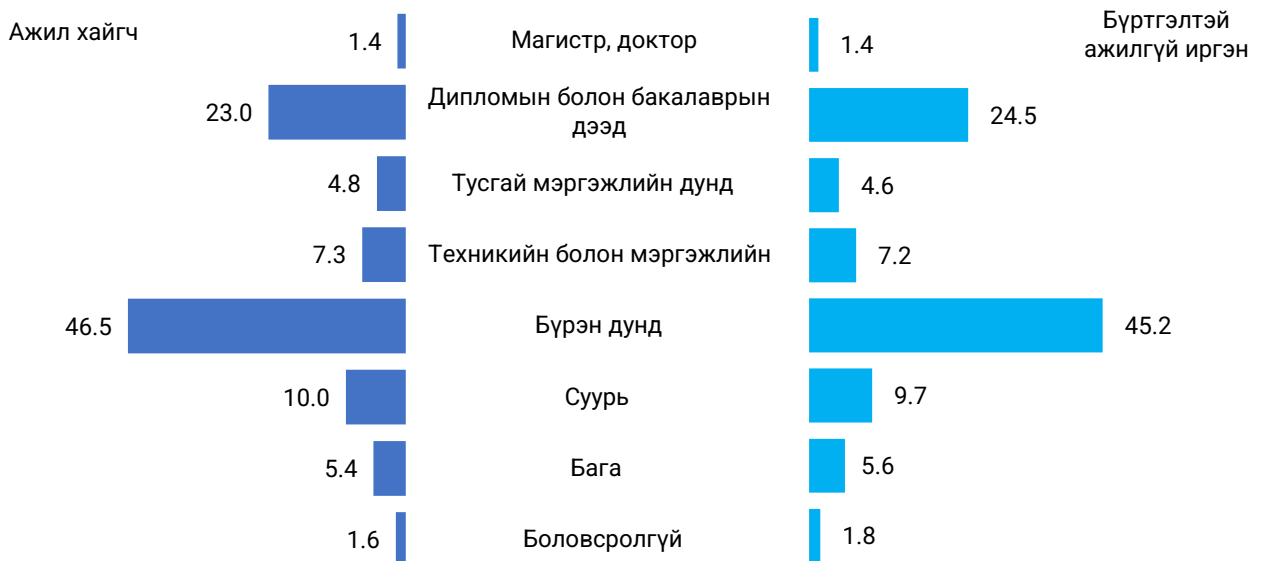

Мэдээллийн эх үүсвэр: Хөдөлмөр, халамж үйлчилгээний ерөнхий газар

Ажил хайгч иргэдийн боловсролын түвшинг авч үзвэл, 1.6 хувь нь боловсролгүй, 5.4 хувь нь бага, 10.0 хувь нь суурь, 46.5 хувь нь бүрэн дунд, 7.3 хувь нь техникийн болон мэргэжлийн, 4.8 хувь нь тусгай мэргэжлийн дунд, 23.0 дипломын дээд болон бакалавр, 1.4 хувь нь магистр, түүнээс дээш түвшний боловсролтой байна.

Бүртгэлтэй ажилгүй иргэдийг боловсролын түвшнээр авч үзвэл, 1.8 хувь нь боловсролгүй, 5.6 хувь нь бага, 9.7 хувь нь суурь, 45.2 хувь нь бүрэн дунд, 7.2 хувь нь техникийн болон мэргэжлийн, 4.6 хувь нь тусгай мэргэжлийн дунд, 24.5 хувь нь дипломын дээд болон бакалавр, 1.4 хувь нь магистр, түүнээс дээш түвшний болосролтой байна.

Зураг 19. Ажил хайгч болон бүртгэлтэй ажилгүй иргэн, боловсролын түвшин, дүнд эзлэх хувиар

Мэдээллийн эх үүсвэр: Хөдөлмөр, халамж үйлчилгээний ерөнхий газар

2024 оны II улиралд 53.2 мянган ажлын байрны захиалга ирсэн бөгөөд 14.0 мянган иргэнийг ажилд зуучилж, эрэлтийн 26.2 хувийг хангажээ. Ажлын байрны захиалга өмнөх оны мөн үеэс 36.3 мянга буюу 3.1 дахин, ажилд зуучлагдсан иргэд өмнөх оны мөн үеэс 5.8 мянга буюу 70.3 хувиар нэмэгдсэн байна.

Ажилд зуучлагдсан иргэдийг насны бүлгээр авч үзвэл, 2.3 мянга (16.7 хувь) нь 15-24 насны, 3.9 мянга (28.2 хувь) нь 25-34 насны, 3.6 мянга (26.1 хувь) нь 35-44 насны, 2.7 мянга (19.0 хувь) нь 45-54 насны, 1.4 мянга (10.0 хувь) нь 55, түүнээс дээш насныхан байна.

2024 оны II улиралд хөдөлмөрийн эрэлтийн 26.2 хувийг хангасан бөгөөд өмнөх оны мөн үеэс 22.1 пунктээр, өмнөх улирлаас 2.1 пунктээр буурсан байна.

Хүснэгт 9. Ажлын байрны захиалга, ажилд зуучлагдсан иргэн, улирлаар

Улирал	Ажлын байрны захиалга	Ажилд зуучлагдсан иргэн	Эмэгтэй	Эзлэх хувь	Эрэлт хангасан хувь
2020 I	7,595	4,489	2,307	51.4%	59.1%
II	28,036	15,250	7,330	48.1%	54.4%
III	42,433	21,672	10,858	50.1%	51.1%
IV	58,022	33,006	16,651	50.4%	56.9%
2021 I	6,413	3,066	1,545	50.4%	47.8%
II	20,352	11,416	5,542	48.5%	56.1%
III	32,656	17,636	9,068	51.4%	54.0%
IV	51,034	29,929	15,460	51.7%	58.6%
2022 I	9,322	3,901	2,003	51.3%	41.8%
II	24,320	13,670	6,709	49.1%	56.2%
III	32,972	18,897	9,499	50.3%	57.3%
IV	55,211	32,290	16,412	50.8%	58.5%
2023 I	4,863	2,267	1,066	47.0%	46.6%
II	16,950	8,199	4,149	50.6%	48.3%
III	50,222	16,656	8,660	51.2%	33.2%
IV	84,870	35,281	18,903	53.6%	41.6%
2024 I	17,435	4,930	2,486	50.4%	28.3%
II	53,198	13,964	6,521	46.7%	26.2%

Мэдээллийн эх үүсвэр: Хөдөлмөр, халамж үйлчилгээний ерөнхий газар

Хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлтийг эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбарын ангиллаар авч үзвэл, 2024 оны II улиралд ирсэн ажлын байрны захиалгын 9.5 мянга нь боловсруулах үйлдвэрлэл (17.9 хувь), 7.4 мянга нь хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуй, загас барилт, ан агнуур (13.9 хувь), 5.9 мянга нь уул уурхай, олборлолт (11.1 хувь)-ын салбараас ирсэн байна.

2024 оны II улирлын байдлаар ус хангамж, бохир ус зайлуулах систем, хог хаягдлын менежмент болон цэвэрлэх үйл ажиллагаа, хүн хөлслөн ажиллуулдаг өрхийн үйл ажиллагаа, урлаг, үзвэр, тоглоом наадам, төрийн удирдлага, батлан хамгаалах үйл ажиллагаа, албан журмын нийгмийн хамгаалал, боловсрол, үйлчилгээний бусад үйл ажиллагааны салбарын 21.2-47.7 хувийг, хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуй, загас барилт, ан агнуур, зочид буудал, байр, сууц болон нийтийн хоолны үйлчилгээ, мэргэжлийн, шинжлэх ухаан болон техникийн үйл ажиллагаа, хүний эрүүл мэнд, нийгмийн халамжийн үйл ажиллагаа, уул уурхай, олборлолт, удирдлагын болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа, бөөний болон жижиглэн худалдаа; машин, мотоциклийн засвар, үйлчилгээ, боловсруулах үйлдвэрлэл, санхүүгийн болон даатгалын үйл

ажиллагаа, мэдээлэл, холбооны салбарын 13.5-36.0 хувийг, тээвэр, агуулахын үйл ажиллагаа, барилга, олон улсын байгууллага, суурин төлөөлөгчийн үйл ажиллагаа, цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт, үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагааны салбарын эрэлтийн 4.3-59.4 хувийг хангасан байна.

Хүснэгт 10. Ажлын байрны захиалга, ажилд зуучлагдсан иргэд

Үзүүлэлт	Ажлын байрны захиалга	Ажилд зуучлагдсан иргэн		Эрэлт хангасан хувь
		Эзлэх хувь	Эзлэх хувь	
Бүгд	53,198	100.00%	13,964	26.2
ХАА, ойн аж ахуй, загас барилт, ан агнуур	7,421	13.95%	2315	31.2
Уул уурхай, олборлолт	5,914	11.12%	1270	21.5
Боловсруулах үйлдвэрлэл	9,527	17.91%	2103	22.1
Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт	180	0.34%	107	59.4
Ус хангамж, бохир ус зайлуулах систем, хог хаягдал	3916	7.36%	1209	30.9
Барилга	4,883	9.18%	610	12.5
Бөөний болон жижиглэн худалдаа	3,893	7.32%	1274	32.7
Тээвэр ба агуулахын үйл ажиллагаа	1386	2.61%	367	26.5
Зочид буудал, байр, нийтийн хоолны үйлчилгээ	1158	2.18%	417	36.0
Мэдээлэл, холбоо	313	0.59%	61	19.5
Санхүүгийн болон даатгалын үйл ажиллагаа	274	0.52%	81	29.6
Үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа	20	0.04%	4	20.0
Мэргэжлийн ШУ болон техникийн үйл ажиллагаа	371	0.70%	60	16.2
Удирдлагын болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа	3688	6.93%	498	13.5
Төрийн удирдлага ба батлан хамгаалах	4,878	9.17%	1735	35.6
Боловсрол	2048	3.85%	977	47.7
Хүний эрүүл мэнд ба нийгмийн халамжийн үйл ажиллагаа	1780	3.35%	500	28.1
Урлаг, үзвэр, тоглоом наадам	294	0.55%	98	33.3
Үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаа	1150	2.16%	244	21.2
Хүн хөлслөн ажиллуулдаг өрхийн үйл ажиллагаа	81	0.15%	33	40.7
ОУ-ын байгууллага, суурин төлөөлөгчийн үйл ажиллагаа	23	0.04%	1	4.3

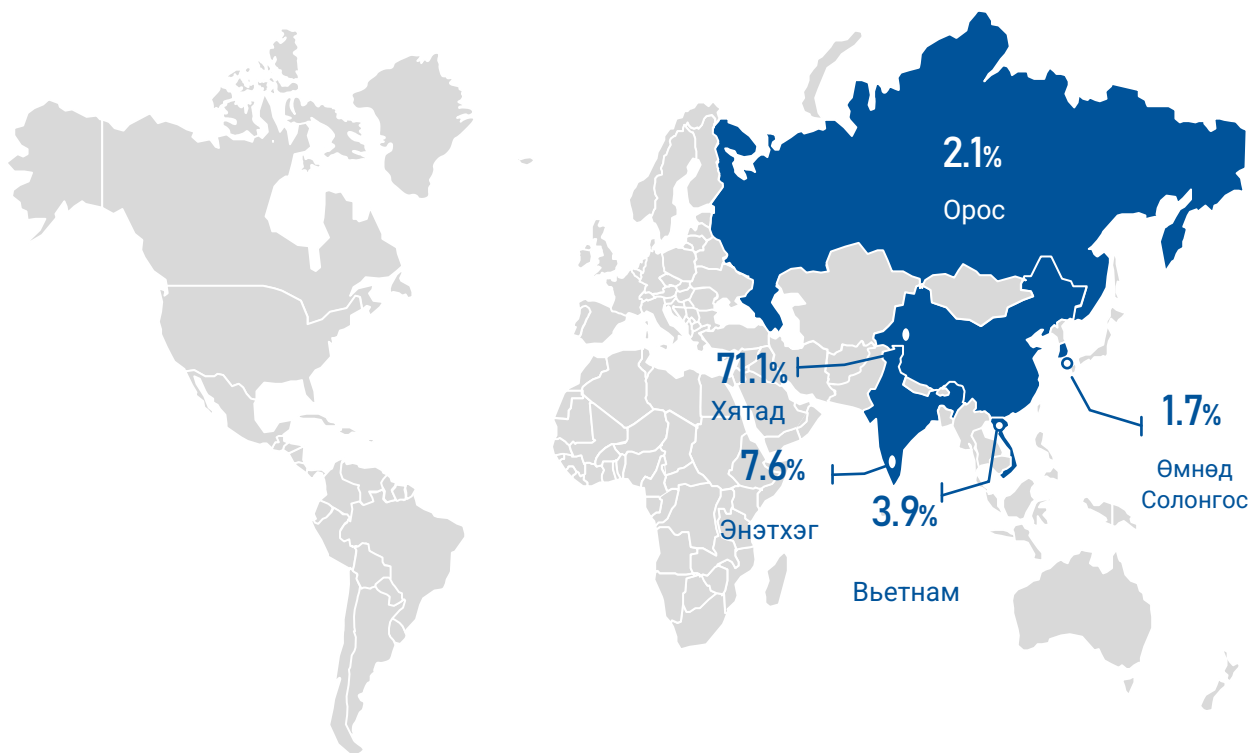
Мэдээллийн эх үүсвэр: Хөдөлмөр, халамж үйлчилгээний ерөнхий газар

Гадаадаас ажиллах хүч, мэргэжилтэн авах, гадаадад ажиллах хүч зуучлах

2024 оны II улирлын байдлаар хөдөлмөрийн гэрээгээр гадаадын 102 улсын 15,609 иргэн ажил, хөдөлмөр эрхэлж байна. Хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллаж байгаа гадаадын иргэд өмнөх оны мөн үеэс 4,399 буюу 39.2 хувиар, өмнөх улирлаас 7,519 буюу 92.9 хувиар нэмэгджээ. Гэрээгээр ажил эрхэлж байгаа гадаадын иргэдийн 14,410 (92.3 хувь) нь эрэгтэйчүүд, 1,199 (7.7 хувь) нь эмэгтэйчүүд байна. Хөдөлмөрийн гэрээгээр ажил эрхэлж буй гадаадын иргэдийн 35.9 хувь нь Улаанбаатар хотод, 46.6 хувь нь Төвийн бүсэд, 11.7 хувь нь Зүүн бүсэд, 3.5 хувь нь Баруун бүсэд, 2.3 хувь нь Хангайн бүсэд оршин сууж байна.

Мөн хөдөлмөрийн гэрээгээр ажил эрхэлж буй гадаадын иргэдийг иргэншлээр нь авч үзвэл, 11,101 (71.1 хувь) нь Хятад, 1,181 (7.6 хувь) нь Энэтхэг, 605 (3.9 хувь) нь Вьетнам, 423 (2.7 хувь) нь Турк, 328 (2.1 хувь) нь ОХУ, 293 (1.9 хувь) нь Филиппин, 260 (1.7 хувь) нь Өмнөд Солонгос, үлдсэн 1,418 (9.0 хувь) нь бусад улсын иргэн байна.

Зураг 20. Хөдөлмөрийн гэрээгээр ажил эрхэлж буй гадаадын иргэд, хамгийн их 5 улсаар, дүнд эзлэх хувиар

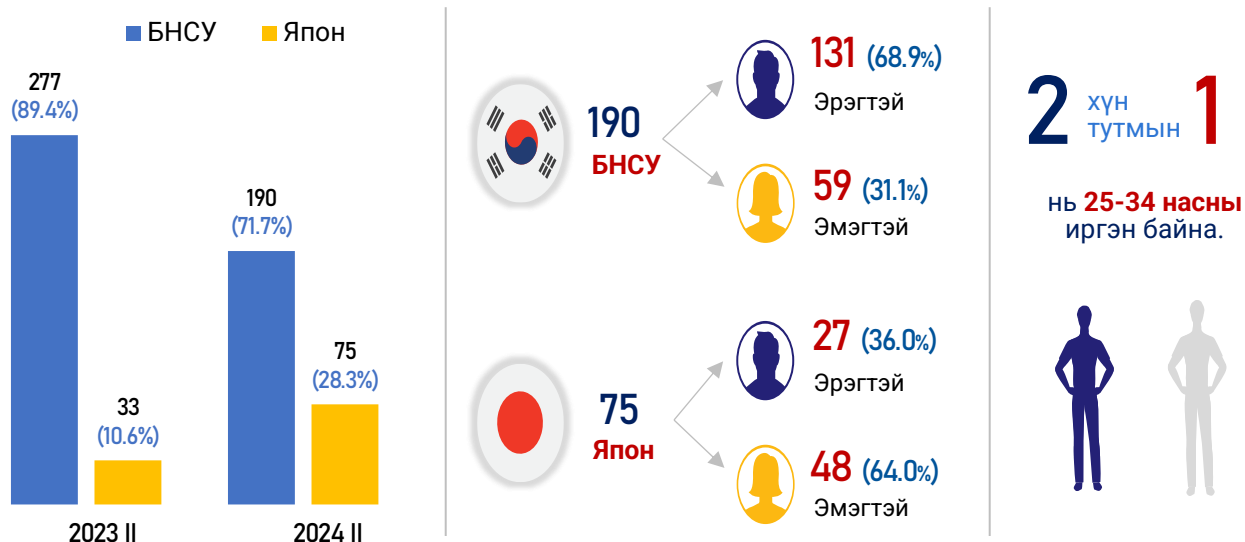
Мэдээллийн эх үүсвэр: Хөдөлмөр, халамж үйлчилгээний ерөнхий газар

2024 оны II улирлын байдлаар 265 иргэн хөдөлмөрийн гэрээгээр гадаадад ажилд зуучлагдсан бөгөөд өмнөх улирлаас 59 буюу 18.2 хувиар буурсан байна.

Гадаадад ажилд зуучлагдсан иргэдийн 190 (71.7 хувь) нь Өмнөд Солонгос, 75 (28.3 хувь) нь Япон улсад зуучлагдсан. Ажилд зуучлагдсан иргэдийн 158 (59.6 хувь) нь эрэгтэйчүүд, 107 (40.4 хувь) нь эмэгтэйчүүд байна. Хөдөлмөрийн гэрээгээр гадаадад ажилд зуучлагдсан иргэдийг насны бүлгээр нь авч үзвэл, 1.9 хувь нь 20 хүртэлх насны, 16.6 хувь 20-24 насны, 29.8 хувь нь 25-29 насны, 27.5 хувь нь 30-34 насны, 18.5 хувь нь 35-39 насны, үлдсэн 5.7 хувь нь 40, түүнээс дээш насныхан байна.

Хөдөлмөрийн гэрээгээр гадаадад зуучлагдсан иргэдийг боловсролын түвшнээр нь авч үзвэл, 44.9 хувь нь бакалаврын болон дипломын дээд, 39.3 хувь нь бүрэн дунд, 9.8 хувь нь тусгай мэргэжлийн дунд, 6.0 хувь нь техникийн болон мэргэжлийн боловсролтой байна.

Зураг 21. Хөдөлмөрийн гэрээгээр гадаад улсад зуучлагдсан иргэд

Мэдээллийн эх үүсвэр: Хөдөлмөр, халамж үйлчилгээний ерөнхий газар

Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйл ажиллагаа

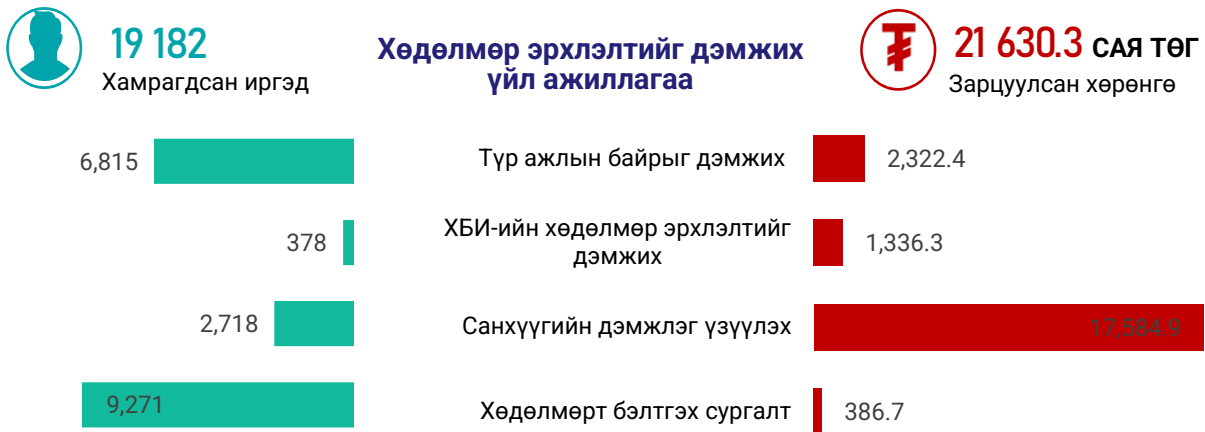
Хөдөлмөр эрхлэлтийн бодлогын хэрэгжилтийг хангах хүрээнд ажилгүй иргэн, ажил олоход хүндрэлтэй иргэн, ажил олгогч, залуучууд, эмэгтэйчүүд, малчид, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, ахмад настан зэрэг хөдөлмөрийн зах зээл дэх хүн амын бүлгүүдийн онцлог хэрэгцээнд нийцүүлэн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих арга хэмжээ, төсөл, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж байна. Энэ хүрээнд 2024 онд улсын хэмжээнд хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үндсэн 4 үйл ажиллагаа, 25 арга хэмжээг хэрэгжүүлж байна.

2024 оны II улирлын байдлаар хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйл ажиллагаанд 19.2 мянган иргэнийг хамруулж, 21.6 тэрбум төгрөгийг зарцуулаад байна.

Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйл ажиллагаанд хамрагдсан иргэдийг үйл ажиллагааны төрлөөр авч үзвэл 48.3 хувь нь Хөдөлмөрт бэлтгэх сургалтын үйл ажиллагаа, 35.5 хувь нь Түр ажлын байрыг дэмжих үйл ажиллагаа, 14.2 хувь нь Санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа, 2.0 хувь нь Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйл ажиллагаанд хамрагдсан байна.

Зарцуулсан хөрөнгийг үйл ажиллагааны төрлөөр авч үзвэл 81.3 хувь нь Санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа, 10.7 хувь нь Түр ажлын байрыг дэмжих үйл ажиллагаа, 6.2 хувь нь Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйл ажиллагаа, 1.8 хувь нь Хөдөлмөрт бэлтгэх сургалтын үйл ажиллагаанд зарцуулсан байна.

Зураг 22. Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйл ажиллагаанд хамрагдсан иргэд, зарцуулсан хөрөнгө, сая төгрөг, 2024 оны II улирлын байдлаар

Мэдээллийн эх үүсвэр: Хөдөлмөр, халамж үйлчилгээний ерөнхий

Хөдөлмөрт бэлтгэх сургалтын үйл ажиллагаанд 2024 оны II улирлын байдлаар 9,271 иргэн хамрагдаж, 386.7 сая төгрөг зарцуулсан байна.

Хөдөлмөрт бэлтгэх сургалтын үйл ажиллагаанд хамрагдсан иргэдийн 42.2 хувь нь аж ахуй эрхлэлтийн сургалт, 42.1 хувь нь суурь ур чадварын сургалт, 8.0 хувь нь танхимын болон үйлдвэрлэл дээрх сургалт, 5.2 хувь нь залуучуудын сургалтын зөвлөгөө, 2.5 хувь нь эмэгтэйчүүдэд зориулсан богино хугацааны ур чадварын сургалтад хамрагдсан байна. Харин зарцуулсан хөрөнгийн 38.5 хувь нь танхимын болон үйлдвэрлэл дээрх сургалт, 27.9 хувь нь суурь ур чадварын сургалт, 19.2 хувь нь аж ахуй эрхлэлтийн сургалт, 9.1 хувь нь эмэгтэйчүүдэд зориулсан богино хугацааны ур чадварын сургалт, 5.3 хувь нь залуучуудын сургалт, зөвлөгөө зохион байгуулах арга хэмжээнд зарцуулсан байна.

Зураг 23. Хөдөлмөрт бэлтгэх сургалтын үйл ажиллагаанд хамрагдсан иргэд, зарцуулсан хөрөнгө, 2024 оны II улирлын байдлаар

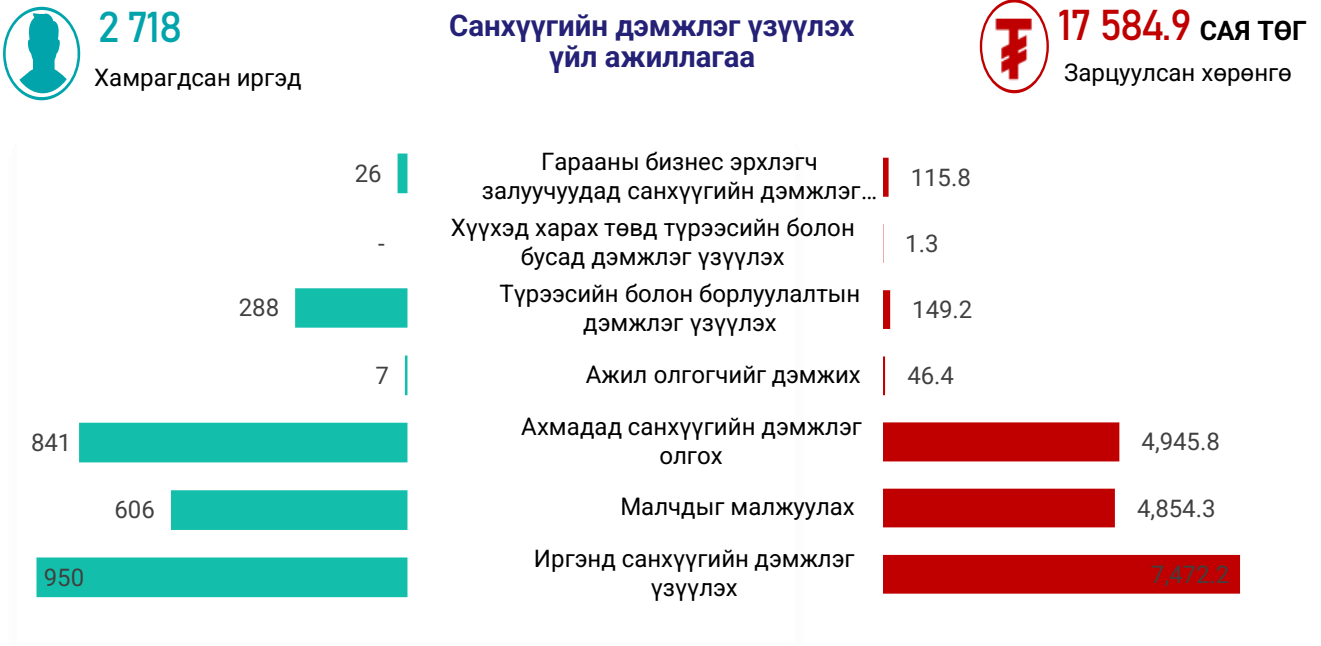

Мэдээллийн эх үүсвэр: Хөдөлмөр, халамж үйлчилгээний ерөнхий газар

Санхүүгийн дэмжлэг олгох хөтөлбөрт 2024 оны II улирлын байдлаар 2,718 иргэн хамрагдаж, 17,584.9 сая төгрөг зарцуулж, 3,028 иргэн ажлын байраар хангагдсан байна.

Санхүүгийн дэмжлэг олгох хөтөлбөрт хамрагдсан иргэдийн 35.0 хувь нь иргэнд санхүүгийн дэмжлэг, 30.9 хувь нь ахмадад санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх, 22.3 хувь нь малчдыг малжуулах үйл ажиллагаанд, үлдсэн 11.8 хувь бусад арга хэмжээнд хамрагдсан байна. Харин зарцуулсан хөрөнгийн 42.5 хувь нь иргэн, аж ахуй нэгжийн санхүүгийн дэмжлэг, 28.1 хувь нь ахмадад санхүүгийн дэмжлэг, 27.6 хувь нь малчдыг малжуулах арга хэмжээнд зарцуулсан.

Зураг 24. Санхүүгийн дэмжлэг олгох хөтөлбөрт хамрагдсан иргэд, зарцуулсан хөрөнгө, 2024 оны II улирлын байдлаар

Мэдээллийн эх үүсвэр: Хөдөлмөр, халамж үйлчилгээний ерөнхий газар

Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих хөтөлбөрт 2024 оны II улирлын байдлаар 378 иргэн хамрагдаж, 1,336.3 сая төгрөгийг зарцуулсан байна.

Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйл ажиллагаанд зарцуулсан хөрөнгийн 60.8 хувь нь санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа, 34.7 хувь нь хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих бусад үйл ажиллагаа, 3.1 хувь нь хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих цогц арга хэмжээ, үлдсэн 1.4 хувь нь бусад үйл ажиллагаанд зарцуулсан байна.

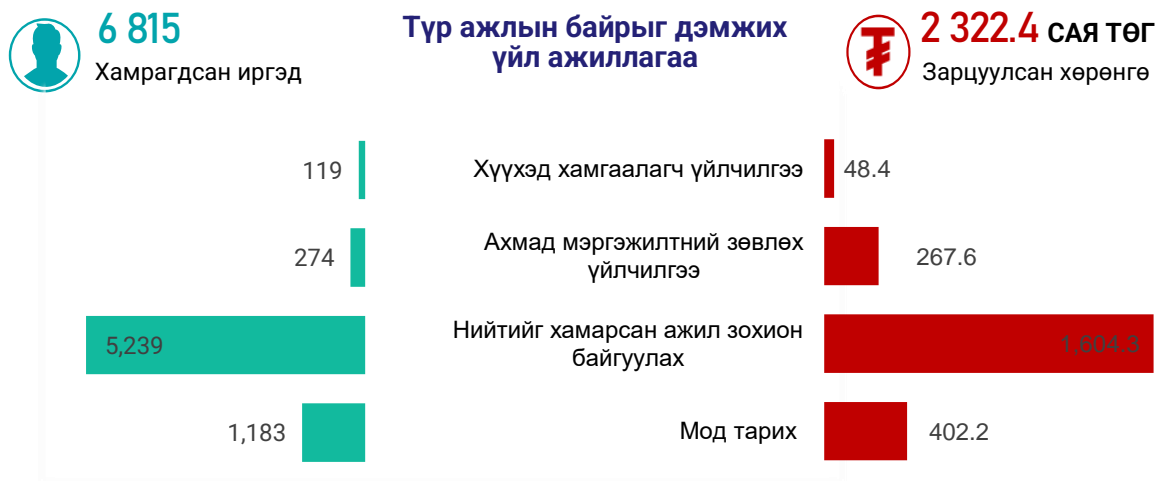
Зураг 25. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих хөтөлбөрт зарцуулсан хөрөнгө, 2024 оны II улирлын байдлаар

Түр ажлын байрыг дэмжих хөтөлбөрт 2024 оны II улирлын байдлаар 6,815 иргэн хамрагдаж, 2,322.4 сая төгрөгийг зарцуулж, 6,815 иргэн ажлын байраар хангагдсан байна.

Түр ажлын байрыг дэмжих хөтөлбөрт хамрагдсан иргэдийн 76.9 хувь нь нийтийг хамарсан ажил зохион байгуулахад, 17.4 хувь нь мод тарих, 4.0 хувь нь ахмад мэргэжилтний зөвлөх үйлчилгээнд, 1.7 хувь нь хүүхэд хамгаалагч үйлчилгээнд хамрагдсан байна. Харин зарцуулсан хөрөнгийн 69.1 хувь нь нийтийг хамарсан ажил зохион байгуулахад, 17.4 хувь нь мод тарихад, 11.4 хувь нь ахмад мэргэжилтний зөвлөх үйлчилгээнд, 2.1 хувь нь хүүхэд хамгаалагч үйлчилгээнд зарцуулсан байна.

Зураг 26. Түр ажлын байрыг дэмжих хөтөлбөрт хамрагдсан иргэд, зарцуулсан хөрөнгө, 2024 оны II улирлын байдлаар

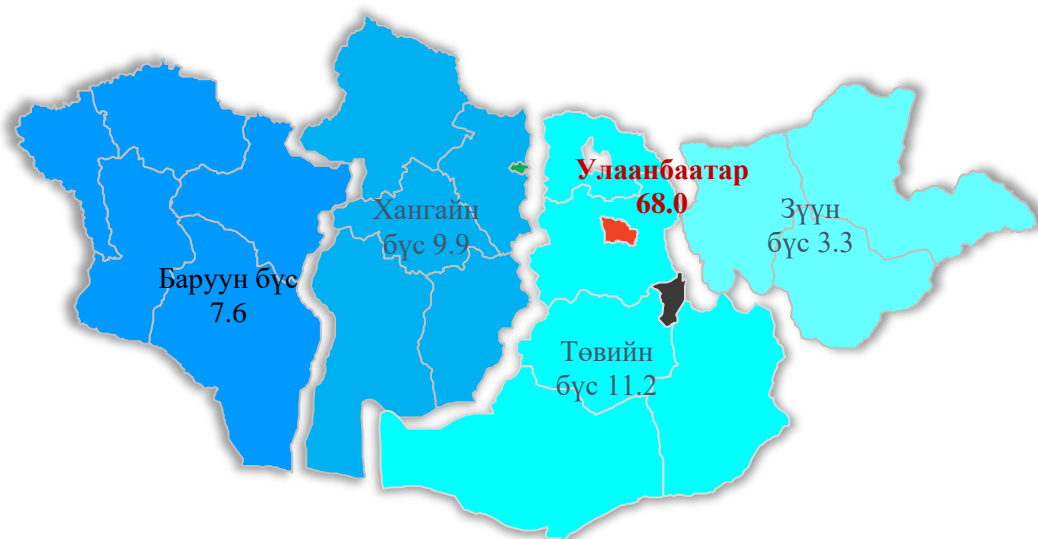
ХӨДӨЛМӨРИЙН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ЭРЭЛТИЙН БАРОМЕТРИЙН СУДАЛГАА-2023 ОН

Судалгааны танилцуулга

Хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлтийн барометрийн судалгаа нь Монгол Улсын хөдөлмөрийн зах зээлийн богино хугацааны ажиллах хүчний эрэлтийг тодорхойлон боловсрол сургалтын болон хөдөлмөр эрхлэлтийн бодлого боловсруулагч, шийдвэр гаргагчдад шаардлагатай мэдээллээр хангах, ажиллах хүчний эрэлтийн дунд хугацааны болон хэтийн тооцоололд ашиглагдахуйц өгөгдөл гаргадгаараа ач холбогдолтой.

Энэ удаагийн хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлтийн барометрийн судалгаагаар Улаанбаатар хотын 9 дүүрэг, 21 аймгийн аж ахуйн нэгж, байгууллагыг хамруулж, үр дүнг түүврийн эх олонлогт тархаан тооцож, 2024 оны ажиллах хүчний эрэлтийг тодорхойллоо. Судалгааны түүврийн 68.0 хувийг Улаанбаатар хот, 32.0 хувийг 21 аймгаас оролцууллаа.

Зураг 27. Судалгаанд хамрагдсан аж ахуйн нэгж байгууллага, хувиар

Ажиллах хүчний нийт эрэлт

Энэ оны хувьд ажил олгогчдын хүлээлт, хөдөлмөрийн зах зээлийн ажиллах хүчний бодлогод томоохон эерэг үр дүнг үзүүлэх төлөв ажиглагдаж байна.

Улсын хэмжээнд 2024 онд нийт 95.3 мянган ажлын байранд ажилтан авах хэрэгцээ бий болох ба өмнөх оны судалгааны дүнтэй харьцуулахад 10.0 гаруй мянган ажлын байр буюу 12.7 хувиар өсж, хөдөлмөрийн зах зээлийн ерөнхий чиг хандлага хадгалагдах төлөв ажиглагдсан төдийгүй сүүлийн 10 жил дэх хамгийн өндөр үзүүлэлт болж байна. Ажиллах хүчний эрэлт /шинэ/-ийн хүрээнд хөдөлмөр эрхлэлт 5.1 хувиар өсөх боломж байгаа нь харагдаж байна.

2024 онд ажиллах хүчний эрэлт хамгийн их байх салбар нь бөөний болон жижиглэн худалдаа, барилга, боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбар болж байна. Бөөний болон жижиглэн худалдааны салбарт жилийн нийт эрэлтийн 31.3 хувь буюу 29.8 мянган ажиллах хүчний эрэлт бий болох нь өмнөх оны үр дүнгээс 35.5 хувиар өсөх үзүүлэлттэй байна. Барилгын салбарт 15.3 мянган ажиллах хүчний эрэлт бий болж нь нийт эрэлтийн 16.0 хувийг эзэлж, өмнөх жилийн судалгааны үр дүнгээс 14.9 хувиар, боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарт 14.0 мянга буюу нийт эрэлтийн 14.7 хувь бий болж, 47.6 хувиар өсөх үзүүлэлттэй байна.

Зураг 28. Ажиллах хүчний эрэлт, ЭЗҮА-ны салбараар, мянган хүнээр

Энэ оны /2024/ хүлээгдэж буй ажиллах хүчний нийт эрэлтийн 29.6 хувь нь орон нутагт бий болох төлөвтэй бөгөөд үүний 65.2 хувь нь шинэ ажлын байр байна. Энэ нь орон нутгийн хөдөлмөрийн зах зээл тэлэх боломжтойг харуулж байгаа юм. Орон нутгийн ажиллах хүчний эрэлтэд дараах эдийн засгийн салбарууд гол нөлөөг үзүүлж байна. Тухайлбал, бөөний болон жижиглэн худалдааны салбарт орон нутгийн ажиллах хүчний эрэлтийн 31.7 хувь, боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарт 14.4 хувь, барилгын салбарт 12.8 хувь нь тус тус бий болох төлөвтэй байна.

Ажиллах хүчний эрэлтийг ажил мэргэжлийн ангиллын үндсэн бүлгээр авч үзвэл ажиллах хүчний нийт эрэлтийн 23.5 хувийг мэргэжилтэн, 21.3 хувийг энгийн ажил мэргэжил, 17.2 хувийг үйлдвэрлэл, барилга, гар урлал, холбогдох ажил, үйлчилгээний ажилтан, 11.1 хувийг худалдаа, үйлчилгээний ажилтан бүлэгт хамаарах ажил мэргэжлийн эрэлт эзэлж, нийт ажиллах хүчний эрэлтийн 73.1 хувийг бүрдүүлж байна. Энэ удаад худалдаа үйлчилгээний ажилтан, энгийн ажил мэргэжлийн бүлэгт хамаарах ажил мэргэжлүүдийн эрэлтийн эзлэх хувь өмнөх жилийн дүнгээс өссөн бөгөөд харин мэргэжилтэн бүлгийн ажил мэргэжлийн нийт эрэлтэд эзлэх хувийн жин өмнөх оноос буурах үзүүлэлттэй байна.

Хүснэгт 11. Ажиллах хүчний эрэлт, ажил мэргэжлийн ангиллын үндсэн бүлэг, хувиар

Үндсэн бүлгийн дугаар	Ажил мэргэжлийн ангилал	Дүнд эзлэх хувь
1	Менежер	5.9
2	Мэргэжилтэн	23.5
3	Техникч болон туслах/дэд мэргэжилтэн	7.5
4	Контор үйлчилгээний ажилтан	3.3
5	Худалдаа, үйлчилгээний ажилтан	11.1
6	Хөдөө аж ахуй, ой, загас агнуурын ажилтан	0.9
7	Үйлдвэрлэл, барилга, гар урлал, холбогдох ажил, үйлчилгээний ажилтан	17.2
8	Суурин төхөөрөмж, машин механизмын операторч, угсрагч	9.4
9	Энгийн ажил мэргэжил	21.3
	Нийт	100.0

Тусгайлсан мэргэжил, боловсрол, ур чадвар шаардахгүй энгийн ажил мэргэжлийн эрэлт өндөр хэвээр байна. Тухайлбал, ажиллах хүчний нийт эрэлтийн 10.0 хувийг үйлдвэрлэл, аж ахуйн туслах ажилтан, 5.1 хувийг барилгын туслах ажилтан, 3.6 хувийг худалдагч, 3.0 хувийг цэвэрлэгч, үйлчлэгч зэрэг ажил мэргэжлүүд эзэлж, энэ оны нийт эрэлтийн 21.7 хувийг бүрдүүлж байна. Түүнчлэн засалчин, шаварчин, жолооч, оёдолчин, мужаан, тогооч, зөөгч, гагнуурчин, цахилгаанчин, сантехникч зэрэг мэргэжлийн боловсрол, сургалтын байгууллагаар бэлтгэдэг ажил мэргэжлийн эрэлт их байгаа бол дээд боловсролын хувьд нягтлан бодогч, менежерүүд, инженер, малын эмч зэрэг ажил мэргэжлүүд эрэлттэй ажил мэргэжлийн хүрээнд нэрлэгдэж байна.

Хүснэгт 111. Эрэлттэй ажил мэргэжил, хувиар

Д/д	ISCO код	Ажил мэргэжлийн нэр	Дүнд эзлэх хувь	Д/д	ISCO код	Ажил мэргэжлийн нэр	Дүнд эзлэх хувь
1	932912	Үйлдвэрлэл, аж ахуйн туслах ажилтан	10.0	11	241117	Нягтлан бодогч, тооцооны	1.6
2	931211	Туслах ажилтан, барилгын туслах	5.1	12	752222	Нарийн мужаан	1.5
3	521111	Мухлаг /лангууны худалдагч	3.6	13	721214	Гагнуурчин	1.3
4	911211	Цэвэрлэгч, албан тасалгааны	3.0	14	513111	Зөөгч	1.3
5	832211	Жолооч, машины	3.0	15	214112	Инженер, байгууламжийн	1.2
6	753311	Оёдолчин, зөөлөн эдлэлийн	2.3	16	741111	Цахилгаанчин	1.2
7	712311	Засалчин, шаварчин	2.2	17	712619	Сантехникч, сантехникийн системийн эд анги, зангилааг бэлтгэх	1.2
8	343411	Тогооч	1.8	18	225011	Малын эмч	1.2
9	122111	Дарга, эрхлэгч /менежер/, алба, хэлтэс, тасгийн /борлуулалтын/	1.7	19	142016	Менежер, бөөний худалдааны /захиалгаар үйлчлэх дэлгүүрийн/	1.0
10	522312	Худалдаачин /бөөний газрын/	1.6	20	731121	Засварчин, багажны /нарийн/	0.9

Ажиллах хүчний шилжилт хөдөлгөөн

Хөдөлмөрийн зах зээлд ажиллах хүчний салбарын дотоод болон салбар хоорондын шилжилт хөдөлгөөн их, энэ нь хөдөлмөр эрхлэлтийн тогтворгүй байдлыг үүсгэж, ажил олгогч болон ажилтан аль ч талдаа хүндрэл бэрхшээл болж байдаг.

Сүүлийн 12 сарын хугацаанд аж ахуйн нэгж байгууллагын 21.0 хувь нь шинэ болон сул ажлын байрандаа ажилтан авч ажиллуулжээ. Ингэснээр 79.2 мянган иргэн шинээр ажилд орсон бөгөөд эдгээр шинэ ажиллагчдын 41.0 хувь нь эмэгтэй ажиллагч бол, 67.5 хувийг сул орон тоог нөхсөн ажиллах хүчин бүрдүүлж байна.

Эдгээр нийт ажиллагчдын 11.3 хувь нь боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарт, 7.8 хувь нь барилгын салбарт, 5.2 хувь нь тээвэр, агуулахын үйл ажиллагаа, 4.4 хувь нь уул уурхай, олборлолтын салбарт ажилд орсон нь сүүлийн 12 сард шинээр ажилд орсон нийт ажиллагчдын 28.8 хувь болж байна. Харин 42.3 хувь буюу хамгийн өндөр үзүүлэлт нь бөөний болон жижиглэн худалдаа, машин мотоциклын засвар үйлчилгээний салбарт харьяалагдаж байна.

Ажил мэргэжлийн үндсэн бүлгээр харвал шинэ ажиллагчдын 21.4 хувь нь мэргэжилтэн, 17.8 хувь нь үйлдвэрлэл, барилга, гар урлал, холбогдох ажил, үйлчилгээний ажилтан, 17.1 хувь нь худалдаа, үйлчилгээний ажилтан, 11.0 хувь нь суурин төхөөрөмж, машин механизмын операторч, угсрагч, 14.9 хувь нь энгийн ажил мэргэжил, чиглэлд хамаарах ажлын байраар хангагджээ.

Ажил олгогчид сүүлийн 12 сарын хугацаанд давхардсан тоогоор 79.2 мянган иргэнийг ажлын байраар хангаж, хөдөлмөр эрхлэх боломжийг бий болгосон хэдий ч мөн хугацаанд 100.2 мянган ажиллагчид ямар нэг шалтгаанаар ажлаас гарсан байна. Өнгөрсөн оны үр дүнтэй харьцуулахад шинээр ажилд орсон иргэдийн тоо өмнөх оноос 36.8 хувиар, ажлаас гарсан иргэдийн тоо 21.7 хувиар буурсан үр дүн гарчээ.

Ажлаас гарсан ажиллагчдын 70.5 хувь нь өөрийн хүсэлтээр ажлаа орхисон бөгөөд 29.5 хувь нь хөдөлмөрийн гэрээ дуусах, халагдах, цомхотголд орох гэх мэт ажил олгогчийн санаачилгаар хөдөлмөр эрхлэлт нь дуусгавар болжээ. Өөрийн хүсэлтээр ажлаас гарсан иргэдийн 41.8 хувь, ажил олгогчийн санаачилгаар ажлаас гарсан ажиллагчдын 43.8 хувь эмэгтэйчүүд байжээ.

Ажиллах хүчний хомсдол

2023 онд аж ахуйн нэгж байгууллагын 23.6 хувь нь шаардлагатай мэргэжилтэй ажилтан олдоогүйн улмаас төлөвлөсөн ажилтнаа авч чадаагүй буюу ажиллах хүчний хомсдолд өртсөн гэсэн нь өмнөх оноос 7.7 пунктээр өссөн үзүүлэлт болжээ.

Ажиллах хүчний хомсдолд өртсөн нийт ААНБ-уудын 40.1 хувь нь бөөний болон жижиглэн худалдааны салбарт үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа бөгөөд ажиллах хүчний хомсдолын 38.8 хувийг тухайн салбарын хомсдол эзэлж байна. Үүнээс гадна барилга, боловсруулах үйлдвэрлэлийн салбарын ажил олгогчид ажиллах хүчний хомсдолд өртсөн аж ахуйн нэгжүүдийн 24.2 хувийг эзэлж, эдгээр салбарын ажиллах хүчний хомсдол нийт хомсдолын 29.7 хувийг бүрдүүлж байна. Үүнээс үзэхэд өнгөрсөн жил зөвхөн дээрх 3 салбарын хүрээнд ажиллах хүчний хомсдолоос үүдэлтэй 33.4 мянган ажлын байр байжээ. Харин ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа, цахилгаан, хий агааржуулалтын салбар, уул уурхай, олборлолт, урлаг, үзвэр,

тоглоом наадам салбарын ажил олгогчид ажиллах хүчний хомсдолд өртсөн тохиолдолд эзлэх хувь хамгийн бага байна.

Ажиллах хүчний хомсдолыг ажил мэргэжлийн бүлгийн хувьд авч үзвэл мэргэжилтэн, худалдаа, үйлчилгээний ажилтан, үйлдвэрлэл, барилга, гар урлал, холбогдох ажил, үйлчилгээний ажилтан, энгийн ажил мэргэжлийн бүлгүүдийн ажил мэргэжлийн ажиллагчдын хомсдол 75.5 хувийг бүрдүүлж байгаа нь хамгийн өндөр үзүүлэлт болж байна.

Тухайлбал, үйлдвэрлэл, аж ахуйн туслах ажилтан, барилгын туслах ажилтан худалдагч, цэвэрлэгч, үйлчлэгчийн ажлын байрууд болон засалчин, шаварчин, жолооч, оёдолчин, мужаан, тогооч, зөөгч, гагнуурчин, цахилгаанчин, сантехникч, нягтлан бодогч зэрэг эрэлттэй ажил мэргэжлийн хүрээнд нэрлэгдсэн ажил мэргэжлүүдийн хүрээнд хомсдол буюу ажиллах хүчний дутагдал үүссэн байна. Дурдагсан ажил мэргэжлүүдийн ажиллах хүчний хомсдолд эзлэх хувийн жин 47.4 хувь байна.

Хүснэгт 112. Хомсдолтой ажил мэргэжил, дүнд эзлэх хувь

Д/д	ISCO код	Ажил мэргэжлийн нэр	Дүнд эзлэх хувь	Д/д	ISCO код	Ажил мэргэжлийн нэр	Дүнд эзлэх хувь
1	932912	Үйлдвэрлэл, аж ахуйн туслах ажилтан	7.6	11	522312	Худалдаачин /бөөний газрын/	1.6
2	931211	Туслах ажилтан, барилгын туслах	6.1	12	241117	Нягтлан бодогч, тооцооны	1.6
3	832211	Жолооч, машины	5.1	13	931311	Туслах ажилтан, барилга угсралтын	1.5
4	343411	Тогооч	2.9	14	524212	Борлуулагч	1.4
5	721214	Гагнуурчин	2.9	15	741111	Цахилгаанчин	1.3
6	521111	Мухлаг /лангууны худалдагч	2.4	16	911211	Цэвэрлэгч, албан тасалгааны	1.2
7	711511	Барилга угсралтын мужаан	2.2	17	941211	Гараар аяга таваг угаагч	1.2
8	712611	Сантехникч, хоолой угсрагч	1.9	18	712314	Шаварчин засалчин, засал чимэглэлийн	1.2
9	513111	Зөөгч	1.7	19	541411	Харуул, гэрээт албаны	1.0
10	753311	Оёдолчин, зөөлөн эдлэлийн	1.7	20	333411	Агент, үл хөдлөх хөрөнгийн	1.0

ОЙЛГОЛТ, ТОДОРХОЙЛОЛТ

Хөдөлмөрийн насны хүн ам гэж 15, түүнээс дээш насны хүн амыг хэлнэ. Хөдөлмөрийн насны хүн амыг ажиллах хүч болон ажиллах хүчнээс гадуурх хүн ам гэж ангилна.

Ажиллах хүч гэж тухайн хугацаанд зөвхөн хөдөлмөр эрхлэлтийн ажлын хэлбэрийн хүрээнд, цалин хөлс, орлого олох зорилгоор бусдын хэрэглээнд зориулан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, үйлчилгээ үзүүлэхэд хүч хөдөлмөрөө нийлүүлж байгаа ажиллагчид болон нийлүүлэхэд бэлэн байгаа ажилгүй хүн юм.

Ажиллах хүчнээс гадуурх хүн ам гэж сургуульд суралцаж байгаа, гэрийн ажилтай, өндөр настан, өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгосон, хөгжлийн бэрхшээлтэй болон ажил хайх итгэл алдарсан зэрэг шалтгаанаар тухайн хугацаанд ажиллах хүчинд хамаарахгүй хөдөлмөрийн насны хүн амыг ойлгоно. Ажиллах хүчнээс гадуурх хүн амаас боломжит ажиллах хүчийг тодорхойлно. Мөн ажиллах хүч болон боломжит ажиллах хүч хоёрын нийлбэрээр өргөтгөсөн ажиллах хүч илэрхийлэгдэнэ.

Хөдөлмөрийн дутуу ашиглалт гэж хөдөлмөрийн нийлүүлэлт болон эрэлтийн зөрүү буюу хөдөлмөрийн насны хүн амын хөдөлмөр эрхлэлтийн хэрэгцээ хангагдахгүй байхыг ойлгоно.

Цаг хугацаанаас хамаарсан бүрэн бус хөдөлмөр эрхлэгч гэж тухайн хугацаанд хөдөлмөр эрхэлж буй ажиллагчийн бүх ажлынх нь ажлын цаг нь үндэсний хууль тогтоомжид заасан босго цагаас бага бөгөөд өөр ажил хийх хүсэлтэй, нэмэлт цагаар ажиллахад бэлэн байгаа хүнийг ойлгоно. Босго цаг гэдгийг Монгол Улсын Хөдөлмөрийн тухай хуульд заасны дагуу 7 хоногийн ажлын 5 өдрийн 40 цагаар авч үзнэ.

Ажилгүй хүн гэж сүүлийн 7 хоногт хөдөлмөр эрхлээгүй, хөдөлмөр эрхлэх зорилгоор ажил хайж байгаа болон ажил хийхэд бэлэн байгаа хөдөлмөрийн насны хүн юм.

Боломжит ажиллах хүч гэж цалин хөлс, орлого олох зорилгоор хөдөлмөр эрхлэхийг сонирхож байгаа боловч тодорхой нөхцөл байдлын улмаас ажил хайх оролдлого нь хязгаарлагдсан эсвэл шууд ажил хийх боломжгүй байгаа, тухайн хугацаанд хөдөлмөр эрхлээгүй хүн юм.

Ажиллах хүчний оролцооны түвшин: Ажиллах хүчний тоог хөдөлмөрийн насны хүн амын тоонд харьцуулж тооцно.

$$\text{АХОТ} = \frac{\text{Ажиллах хүч}}{\text{Хөдөлмөрийн насны хүн ам}} * 100\%$$

Хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин: Ажиллагчдын тоог хөдөлмөрийн насны хүн амын тоонд харьцуулж тооцно.

$$\text{ХЭТ} = \frac{\text{Ажиллагчдын тоо}}{\text{Хөдөлмөрийн насны хүн ам}} * 100\%$$

Даатгуулагч гэж хууль болон гэрээний үндсэн дээр нийгмийн даатгалын санд нийгмийн даатгалын шимтгэл төлж даатгуулсан, нийгмийн даатгалын сангаас тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөр авах эрх бүхий этгээдийг хэлнэ.

Нийгмийн даатгалын шимтгэл гэж нийгмийн даатгалд даатгуулах зорилгоор иргэн болон төр, ажил олгогчоос нийгмийн даатгалын санд хуульд заасан хувь хэмжээгээр урьдчилан төлөх төлбөрийг хэлнэ.

Ажилгүйдлийн тэтгэмж гэж ажилгүй болохоосоо өмнө ажилгүйдлийн даатгалын шимтгэлийг хуульд заасан болзол, журмын дагуу төлсөн даатгуулагч ажилгүй болсон бол түүнд нийгмийн даатгалын сангаас олгох мөнгөн хөрөнгийг хэлнэ.

Дундаж цалин гэж тайлант хугацаанд цалин, хөлс авсан ажиллагчдын тоогоор жигнэсэн нийт цалин хөлс болон тайлант хугацаанд цалин хөлс авсан ажиллагчдын тооны харьцаа юм.

Нэрлэсэн цалин гэдэг нь тодорхой хугацаанд хийсэн хөдөлмөрийнхөө төлөө авч буй мөнгөн төлбөрийн дүн юм.

Ажил хайгч иргэн гэж ажилгүй эсхүл ажилтай боловч ажлын нөхцөлөө сайжруулах, нэмэлт орлого олох зорилгоор ажил хайж байгаа иргэнийг ойлгоно.

Бүртгэлтэй ажилгүй иргэн гэж хөдөлмөрлөх насны, хөдөлмөр эрхлэх чадвартай, цалин хөлстэй ажил болон хувиараа хөдөлмөр эрхэлдэггүй, тухайн үед ажиллахад бэлэн, цалин хөлстэй ажил идэвхтэй хайж байгаа хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний хэлтэс, хөдөлмөрийн хувийн биржид бүртгүүлсэн ажилгүй иргэдийг хамруулна.

Байнгын ажлын байр гэж ажил олгогчийн заасан ажлын байранд, тогтоосон горимын дагуу түүнээс олгосон хөдөлмөрийн багаж хэрэгслээр, ажил олгогч, эсхүл түүний төлөөлөгчийн удирдлагын дор баталсан норм, үнэлгээ, сүлжээгээр цалин хөлс авч, ажлын өдөр, ээлжийн давтамжтайгаар гүйцэтгэх ажил үүргийг;

Байнгын ажилтан нь байнгын ажлын байранд ажиллах албан ёсны гэрээтэй бөгөөд ажил олгогч нь татвар болон нийгмийн даатгалын шимтгэлийг хариуцан төлдөг, хөдөлмөрийн харилцаа нь хөдөлмөрийн тухай болон төрийн албаны тухай хууль тогтоомжоор зохицуулагддаг иргэнийг;

Албан бус ажил олгогч гэж тогтмол хугацаанд нэг буюу түүнээс дээш хүнийг цалин хөлстэй ажиллагчаар ажиллуулдаг хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч. Цаашид энэ ангиллын албан бус хөдөлмөр эрхлэгчдийг ажил олгогч гэж нэрийднэ.

Ажиллагч албан бус хөдөлмөр эрхлэгч гэж хөдөлмөрийн харилцаа нь хууль эрх зүйн хүрээнд бүрэн зохицуулагдаагүй нөхцөлд ажиллаж буй цалин хөлстэй ажиллагч. Цаашид ажилтан энэ ангиллын албан бус хөдөлмөр эрхлэгчдийг ажилтан гэж нэрийднэ.

АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛ

1. Монгол Улсын “Хөдөлмөрийн тухай” хууль, 1995 он
2. “Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих тухай” хууль, 2011 он
3. “Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих тухай 2022-2023 оны хөтөлбөр”, Хөдөлмөр эрхлэлтийн үндэсний зөвлөлийн тогтоол, 2022 он
4. Хөдөлмөр эрхлэлтийн статистикийн үзүүлэлтийг тооцох аргачлал, Үндэсний статистикийн хороо, 2019 он
5. Ажиллах хүчний судалгааны тайлан, Үндэсний статистикийн хороо, 2022 оны III улирал Нийгмийн даатгалын хамрагдалт, тэтгэвэр, тэтгэмж авагчдын сарын мэдээ, Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар
6. Ажил хайгч иргэний хөдөлгөөний сарын мэдээ, Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний ерөнхий газар
7. Бүртгэлтэй ажилгүй иргэний хөдөлгөөний сарын мэдээ, Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний ерөнхий газар
8. Ажлын байрны захиалга, ажилд зуучлагдсан иргэдийн мэдээ, Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний ерөнхий газар
9. Хөдөлмөрийн зах зээлийн тойм 2023 оны II улирал
10. Малчдын орлого, хөдөлмөр эрхлэлтийн судалгаа, 2023 он

АШИГЛАСАН ЦАХИМ ХУУДАС

1. www.legalinfo.mn
2. www.nso.mn
3. www.1212.mn
4. www.mlsp.gov.mn/sp-dictionary
5. www.ndaatgal.mn/v1/
6. www.hudulmur-halamj.gov.mn